

WESTERN ROMAN
LASO
CIJENA 5 DIN BROJ 247

**OKOVANI
GRAD**

JACK ZAVADA

OKOVANI GRAD

»Laso« Nova serija 1978.

Jack Zavada: OKOVANI GRAD

Naslov originala: REBEL TOWN

Copyright: Ace Books

Recenzija: Lidiya Krleža, profesorica

Prijevod: Vjekoslav Radilović

Grafički urednik: Ivica Bartolić

Urednik: Marcel Čukli

»Laso« Izdavač OOUR Informativno-revijalna izdanja
NISP »Vjesnik« Zagreb Ljubice Gerovac 1 – Glavni i
odgovorni urednik Borivoj Jurković – Tisak OOUR No-
vinsko revijalna štamparija i OOUR TMG »Vjesnik« Za-
greb Ljubice Gerovac 1 – Zagreb 1978.

Copyright (sva prava za Jugoslaviju) VJESNIKOVA
PRESS AGENCIJA Zagreb

Cijena pretplate za godinu dana iznosi 260 d ili 234 d s popustom od 10%, a za 6 mjeseci 130 d, odnosno 117 d s popustom. Samo unaprijed uplaćena pretplata osigurava popust od 10%. Pretplata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa 30101-833-42 »Vjesnik« s naznakom za LASO

Cijena za inozemstvo DM 1.80, ASCH 10.00, SFRS 2.00, HFL 2.00.

Cijena inozemne pretplate za 6 mjeseci: DM 36.00, SKR 63.00, ASCH 250.00, FF 74.00, SFRS 36.00, HFL 37.00, US \$ 15.00.

Uplata na devizni račun 30101-620-37-7210-256 — Privredna banka Zagreb (za »Vjesnik«)

Ekonomska propaganda: »Vjesnik« Agencija za marketing, Zagreb. Trg bratstva i jedinstva 6 — Cijena 1/1 kolor zadnja stranica 7.000 d ili US \$ 480.

Oslobodeno plaćanje poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata
za prosvjetu kulturu i fizičku kulturu SRH broj 3936/7-1973 od 26 XI 1973

I

Crvenkastožućkaste ravnice, koje je Mark Tucker promatrao kroz prozor poštanske kočije, nisu bile ništa prema njegovu domu u rodnoj West Virginiji, koja se u doba kad je Mark bio dječak zvala Old Dominion i zadržala to ime sve do početka rata.

Rat je zahvatio Marka kao bosonogog mališana, koji je u svojoj pregači i sa zavezanim slinavcem oko vrata trčkarao po šumama i pomagao ocu na farmi.

Mark se sa smiješkom prisjećao tih dana. Prašnjava cesta vijugala je između visokih borova i stijena i završavala iza njihove kuće okružene blatom i nacijepanim drvima. Činilo se, kao da je neka snažna vododerina odskliznula kuću i staju niz planinsku strminu i zaustavila ih uz rub naselja na dnu doline.

Mnogo su raspravljali njegova majka i otac o toj farmi. Majka bi ponekada noću čula bučno plesanje i glazbu, koja je dopirala iz doline i odmah bi započela jadikovati zbog čega li su se oni morali naseliti uza sami rub planine poput jastrebova. Raspravljali bi dobrih pola sata, dok njegov otac konačno ne bi shvatio da ga majka samo u šali izaziva. Nastao bi lov kroz sobu; otac bi

uhvatio majku, posadio je sebi na koljena i škakljao je tako dugo dok objema ne bi suze navrle od smijeha.

Markov otac je govorio da su Tuckerovi uvijek bili samoživi. Držali su se svojih obitelji, imali su drukčiji način mišljenja od drugih, i obični ljudi ih nisu mogli razumjeti. On i njegovi susjedi bili su farneri i rudari, i kad je došlo do građanskog rata između država, nisu se priklonili južnjačkim idajama. Činilo im se besmisleno boriti se za održavanje ropstva, za što su se zalagali ustanici. Radi toga Markov otac, Aaron Tucker, nije otišao u rat kao ostali. Cijeli je svoj život proveo na farmi ne želeći ostaviti svoju ženu i sina samo zato da ubija druge ljude zbog nečega što ni on sam nije razumio.

Usprkos ratu, život na farmi tekao je dalje kao i obično. Mark nije poput svojih vršnjaka odlazio u školu u dolini, jer je do nje trebalo pješaćiti tri milje. Osim toga, morao je pomagati ocu na farmi na kojoj je uvijek bilo mnogo posla.

Dogodilo se to jedne zimske večeri koje se Mark dobro sjećao. Vrata su se s treskom otvorila i nalet vjehtra zakovitlao je snijeg u sobu. Na vratima su se pojavili ljudi i u isti čas odjeknuli su hici iz pušaka.

Pljačkaši južnjačke vojske, bila je Marku prva pomisao, iako su bili obučeni u pohabane kapute na kojima nije bilo nikakvih oznaka.

Vođa uljeza bio je zdepasti muškarac sa zapuštenom smeđom bradom, uprljanom hranom i blatom. Mark je s užasom opazio da je puška tog bradatog čovjeka bila uperena u njegovog oca, koji je sada mrtav sjedio u svojoj stolici.

Pokušavajući ustati i ne znajući što čini, jedva svjestan majčinih krikova iza sebe, Mark krene prema ognjištu na čijem zidu je visjela očeva puška. Kao u magli primijetio je kundak puške prije nego ga je udarac sa strane pogodio u glavu. Rukama je hvatao po zraku, a zatim se kao pokošen srušio na pod.

Kad je poslije došao k svijesti, doznao je od susjeda da su južnjački ustanici u brzom naletu prošli dolinu pljačkajući i ubijajući, otimaajući konje. Pri provali u kuću strčala je i njegova majka ali kako se je sve to dogodilo, doznao je tek nekoliko godina poslije.

Kad se nekoliko mladih ljudi iz doline, bijesnih zbog napadaja, odlučilo prijaviti dobrovoljno u sjevernjačku vojsku, dvanaestogodišnje siroče Mark pošao je s njima, odlučan služiti makar i kao bubnjar ako mu neće dati pušku u ruke.

Mark ponovno baci pogled kroz prozor poštanske kočije. Bio je kraj svibnja, još prohladno, a svježi povjetarac godio je njegovu licu. Pet je godina lutao južnim krajevima zadržavajući se tamo čak i poslije rata. Od jednog starog Crnca doznao je ime one male grupe pobunjenika koja je te zime pljačkala po West Virginiji. Ali ime vođe bande bilo je teže doznati. Mito od nekoliko

dolara omogućilo mu je da prolista ratne zapise u gradu Georgia.

Još mu je živo bilo u sjećanju ono jesenje popodne kad je u istočnom Tennesseeju otkrio grob ubojice svojih roditelja. Prošao je kroz zardala željezna vrata mjesnog groblja, bez nade da će bilo što pronaći. Ipak je ispod krova i trave opazio jednostavan kamen, na kojem je bilo urezano:

George Quincy Sutton, narednik, 24. dobrovoljački puk, Georgia, ubijen u Spotsylvaniji, VA., svibanj 1864.

Konačno je pronašao ubojicu za čiju je potragu uzalud potražio sve ove godine. Netko je drugi osvetio smrt njegovih roditelja. S razočaranjem je zajašio konja i krenuo prema zapadu.

I evo ga sada kako poslovno putuje na zapad kao naročiti zastupnik poštanskog poduzeća Continental Overland. Nitko od prisutnih putnika nije znao kakvim zadatkom putuje Mark. Dvojica njegovih najboljih prijatelja bili su također zastupnici istog poduzeća i nestali su zajedno s nekoliko tisuća dolara u zlatu. Poslali su njega da pronađe njih i zlato.

Mark je poželio učiniti neki plan tog svojeg pothvata, ali Tuckerovi nisu bili od te vrste ljudi. Najbolje će biti, pomislio je, da pođe ravno do Manassas Flatsa i tamo pokuša naići na neki trag. O tom je gradu znao samo toliko, da je to bilo posljednje mjesto, dokle su njegovi prijatelji stigli.

Trgovački putnik u poštanskoj kočiji, koji se bavio prodajom viskija, pričao je o Manassas Flatsu kao o gradu poprilične veličine, iako je

imao samo jedan salun što je bilo neobično za grad na zapadu. Marka je više zanimalo ime grada kojeg je čuo spominjati u vrijeme kad je bio u vojsci. Neki stari jednooki ratnik pričao je o prvoj bici tog rata dok su sjedili oko logorske vatre.

Nadajući se lakoj pobjedi jedinice sjevernjačke vojske iziše su iz Manassasa do Bull Runa očekujući da će natjerati Južnjake u divlji bijeg i završiti rat u jednom danu. Ali pobunjenici su ozbiljnije shvatili borbu i nanijeli Sjevernjacima takav poraz da su se tek poslije nekoliko tjedana oporavili od njega.

Trgovac viskijem je na zabavan način pričao o gradu, razmišljao je Mark. Sreo ga je u poštanskom spremištu poduzeća. Iako mu se nije predstavio, smatrao ga je Južnjakom sudeći po njegovu naglasaku.

Promatrajući ga izbliza, Mark je nastojao ne pobuditi sumnju. Trgovac je bio krupan čovjek, širokih ramena, ali je Mark sumnjao da je njegova tjelesna razvijenost potjecala od dizanja buradi s viskijem. Gusti crni brkovi spuštali su mu se niz usne, a guste obrve, što je bilo prilično čudnovato, spuštale se gotovo preko očiju. Njegovo je odijelo bilo istočnjačkog kroja, tamne boje, isprugano tankim prugama, a na glavi je nosio tvrdi pusteni šešir iste tamne boje.

Nešto na tom čovjeku uznemiravalo je Marka. Možda je to bio njegov obujam. Marku, koji je bio navikao farmerskom radu — žigosanju stoke ili tjeranju mula, činilo se čudnim da se takav čovjek bavi trgovinom.

Mark ga ponovno pogleda. Ovaj put trgovac uhvati njegov pogled i uzvрати mu smiješkom koji je sličio na ukočeni smiješak Indijanca ispred trgovine duhanom.* Tada je Marku sinulo što mu je to toliko smetalo kod trgovca.

Još dok su se nalazili u poštanskom spremištu i nakon što su se putnici ukricali, utovareno je zlato u poštanska kola. To je bio dio novih sigurnosnih mjera pomoću kojih su pošiljke zlata odašiljane u nenajavljeno vrijeme i očito bez pratnje, iako je Mark kao zastupnik poduzeća imao dužnost paziti na čeličnu blagajnu. Continental Overland je običavao upotrebljavati samo dva vozara koji su se putem izmjenjivali jer bi oružana pratnja bila suviše napadna. Vozari su, uostalom, ispod sjedala držali još i pušku odrezane cijevi.

Nakon što je utovareno zlato, trgovac je izišao iz spremišta i rekao jednome od vozara da mora poslati brzojav u kojem javlja da sa sobom donosi naročitu vrstu viskija, Kentucky bourbon. Pet minuta su žestoko raspravljali, jer vozar nije htio kasniti s odlaskom, ali je konačno popustio.

Kad su se kasnije zaustavili na jednoj usputnoj postaji da odmore konje, vozar je saopćio Marku da je brzojav poslan vlasniku saluna u Manassas Flatsu, a javlja da će trgovac stići te noći u grad i da sa sobom nosi dva bureta običnog vis-

* Na Zapadu je bio običaj da ispred šarenog izloga trgovine duhana i cigara stave drvenog Indijanca kao simbol onoga koji je zapravo pronašao duhan i izmislio pušenje.

kija i jedno bure Kentucky bourbona.

Mark sve do sada nije mislio na to. Vidio je kad je trgovac na vrh poštanskih kola podigao dva bureta običnog viskija, ali onog trećeg s bourbonom nije se mogao sjetiti, i to mu je smetalo.

Privukao je noge da daje mjesta starčiću koji je dremuckao njemu nasuprot. Mladi se zastupnik čudio kako netko uopće može spavati na tom sjedalu, koje je poskakivalo i drmusalo se. Starčić je bio niski čovječuljak, upalih obraza i bležljivo žućkaste boje kože. Mark je prepoznao njegovu bolest prije nego mu je on to sam rekao, dok su se nalazili u poštanskom spremištu. Morila ga je sušica, i liječnik mu je preporučio zapadno podneblje. Ako ga netko ne ubije prije, starčić bi se mogao izliječiti ako se nađe dovoljno toga suhog zraka. Možda je jači nego što izgleda, pomisli Mark. Ako...

Hitac iz revolvera trgne Marka sa sjedala. On proturi glavu kroz prozor.

— Što se događa? — vikne voza-ru.

— Revolveraši — odgovori ovaj. — Ako možete upotrijebiti revolver, sada je vrijeme.

Naslonivši se natrag na sjedalo, Mark izvuče revolver iz korica i pregleda bubanj; u njemu se nalazilo pet metaka. Udar na igla revolvera bila je spuštена na ispražnjenu komoricu. Uhvativši se rukom za kožnati remen na unutarnjoj strani kola, progura se ramenima kroz prozor.

Iza njih u prašini, na nekih pedeset metara, Mark je opazio skupinu u marame zamaskiranih jahača koji su mahali revolverima. Bili su pre-

daleko da bi nekoga od njih mogao pogoditi, pa se uvuče natrag u kola i sjedne. Starčić preko puta zurio je raskolačenim očima u njega.

— Popet ću se na krov! — poviče trgovac. — Možda mogu upotrijebiti vozarovu pušku.

Izgovorivši te riječi, trgovac otvori vrata, nagne se kroz njih okrenut leđima prema vani, rukom dohvati kovinastu ogradu krova, zatakne čizmu u mali otvoreni prozor i povuče se na krov. Nekoliko trenutaka poslije Mark začuje škljocanje puške.

Dok je Mark promatrao trgovca, dva su se jahača približila poštanskoj kočiji. U času kad ih je Mark opazio, jedan je od njih već napustio sedlo i penjao se sa strane kočije.

— Evo još jednog! — vikao je starčić preplašeno.

Usporedo s kočijom i u istoj rav- nini s vratima jahao je jahač. Mark povuče revolver kroz prozor i naci- lja.

S. krova kočije naglo se spusti noga u čizmi čija peta pogodi Mar-ka u ruku. Od iznenadne boli šaka se rastvori, revolver ispadne iz ruke.

Kad je čovjek povukao nogu na- trag, Mark je opazio da nosi čizme koje su jedva prelazile visinu glež- nja. Goniči stoke nikad ne bi nosili takvu obuću, nego čizme koje su pokrivale nožni list.

U nekoliko sekundi razbojnici su preplavili krov poštanske kočije. Odjeknula su dva pucanja, konji su usporavali trk, a netko se navalio na kočnicu. Iznenadno kočenje opas- no je naginjalo kočiju. Mark se ru- kama podupro o krov očekujući da

se kola izvrnu, ali su se ona njišući zaustavila.

— U redu, silazite vi tamo — čuo se glas odozgor. — Držimo vas na oku, zato ne pokušavajte ništa.

Prvi je krenuo starčić čije su se ruke tako tresle da se je jedva držao za vrata. U njegovim očima pokazivao se strah, dok je zubima uznemireno grizao donju usnu.

Kad je Mark izašao iz kočije, dojahali su ostali jahači čiji su konji snažno dahtali. Mladi zastupnik ih je kriomice promatrao pokušavajući otkriti nešto na njihovoj odjeći ili u njihovu ponašanju po čemu bi ih mogao poslije prepoznati.

Ali sve je bilo uzalud. Izgledali su poput tisuću drugih kauboja koje je Mark vidio. Bilo ih je devet, računajući i onu trojicu na krovu kočije. Nekoliko njih imalo je uobičajene široke hlače od smeđe kože, ali bez ikakva ukrasa.

Nosili su niske šešire, a to je značilo da su iz tog područja. Visoke šešire nosili su muškarci u Teksasu i Arizoni, jer je pod takvim šeširima bilo manje vruće.

Ni na njihovim konjima nije se nalazilo ništa izuzetno, osim što, naravno, nisu bili žigosani. Sedla su bila iznošena poput stotine drugih.

Jedan od razbojnika prisili trgovca viskija da se spusti s krova kočije, ali na suprotnu stranu od mjesta gdje su stajali Mark i starčić. Trgovac zaobiđe kočiju i pođe prema njima s rukama u zraku. Mark baci pogled na njegove čizme, ali nije mogao vidjeti sežu li mu do gležanja, jer su ih pokrivale hlače. Čak da je i nosio takvu obuću, jedan od razbojnika mogao ju je također imati, pomisli Mark.

— Jesu li svi ovdje? Hej ti, voza-ru, tamo gore, dobaci tu čeličnu blagajnu. Znamo da je puna zlata i da se nalazi ispod sjedala. I ne pokušavaj s glupostima, držimo te na oku — reče jedan jahač, očito vođa.

Vozar, sav prašnjav od lude trke kočijom, ispljune u luku duhan kojeg je žvakao i sagne se polako. Zatim naglo posegne rukom u spremište ispod sjedala i izvuče revolver. Ali prije nego je bilo što mogao učiniti, jedan od razbojnika s Markove lijeve strane opali s boka iz kratke puške i vozar odleti s krova kao pogođen.

— Budalo! — poviče vođa ljutito. — Rekao sam bez ubijanja, ako je ikako moguće.

— Nisam mogao izbjeći — odgovori maskirani razbojnik s puškom iz čije se cijevi još dimilo. Okrene se i vrati pušku u lijepo izrađenu kožnatu navlaku iza sedla. Mark na trenutak primijeti svjetlucanje kovinasta čavla široke glavice na kundaku kakve su upotrebljavali Indijanci kao ukras na svojim puškama.

Vođa uperi prst u drugog vozara na krovu. — Hajde ti, baci tu kutiju dolje i sjeti se što se dogodilo tvom drugu.

Vozar uhvati držak čelične kutije, dogura je do ruba krova i gurne je na zemlju. Kutija muklo padne na blatnu cestu. Očito je bila teško natovarena.

— U redu — javi se vođa. — Ako mirno siđeš, više se ništa neće dogoditi.

Dok se spuštao niz kočiju, Mark je razmišljao o govoru maskiranog vođe. Nije to bio tečan govor kao u ostalih. U stvari, nije nalikovao nijednom govoru kojim se je govorilo na zapadu.

— Više nego dobro — doda vođa kad je vozar skočio na zemlju. — Hej, ti — obrati se jednom od razbojnika na krovu pažljivo izbjegavajući spomenuti ime. — Sidi i raspregni konje. A vi ostali momci znate što vam je raditi.

Razbojnici su očito znali svoj zadatak, jer su se bez riječi prihvatili posla. Dvojica na krovu držali su Marka, starca i drugog vozara na oku. Trojica su se približili čeličnoj kutiji. Jedan od njih je čučnuo stavivši kutiju između nogu i čvrsto je držeci. Drugi je pridržavao rukom dljetu na velikom lokotu, dok je treći snažno udarao teškim kovačkim malletom po dljetu.

Mark je primijetio da razbojnici rade svoj posao vrlo smišljeno i s velikim iskustvom, a to ga je ponukalo na pomisao da su oni takve pothvate već i prije izvodili. Nisu pokušavali revolverskim hicem raznijeti lokot, jer bi taj drugi hitac mogao privući pažnju slučajnog jahča u okolici.

Kad su podigli poklopac kutije, iz nje su zablistale šipke zlata. A zatim se dogodilo nešto čudnovato. Umjesto da zlato podijele između sebe na jednake dijelove, razbojnici su čekali dok im vođa nije dobio prazne bisage, koje su zatim napunili. Vođa ih nakon toga preuzme i pričvrsti za svoje sedlo. Nitko nije rekao ni riječi.

Starčić, koji je stajao nedaleko od Marka, bio je sve do tada miran. Mark ga kriomice pogleda i opazi kako mu ruke vidljivo drhte u zraku. Iz grla mu se izviije tiho stenjanje. Starac je očito očekivao da će ih razbojnici sada postrijeljati.

I trgovac viskija primijetio je starčev strah. Zabrinuto je pogle-

dao Marka očekujući, da će se starac ipak smiriti.

Ali, na njegovu licu iznenada se pojavi grč. Spusti ruke i uhvati se za srce, posrćući prema naprijed. Sudarivši se s razbojnikom, koji ih je svojim revolverom držao na oku, starčić ga zgrabi za košulju dok su mu noge otkazivale poslušnost.

— Ne! — zaviče maskirani čovjek i revolver opali pogodivši starca u grudi. Starac zakoluta očima i polako klone na zemlju.

Prije nego je postao svjestan što radi, Mark spusti ruke i pođe prema oružju najbližeg razbojnika. U glavi mu je iskrsla slika jednog drugog čovjeka od prije mnogo godina ubijenog pokraj ognjišta bez razloga i upozorenja.

Ali nije stigao učiniti ništa. Osjetio je bol u glavi i činilo mu se da će mu se lubanja rasprsnuti. Bol je bila nepodnošljiva i on izgubi svijest.

II

U zraku iznad ceste, za Manassas Flats lebdjela je sitna prašina. Iako je još trajalo proljeće, zrak je bio suh. Pljuskovi će početi tek u kasno ljeto.

Od jakog udarca Marka je još boljela glava. Svaki put kad bi konj stao nogom na zemlju, bol bi mu presjekla lubanju. Farmer koji je Marku prodao konja i ormu smatrao je da je imao priličnu sreću što je ostao živ.

U Marku je kiptio bijes. Dvojica njegovih prijatelja su nestala i još dvojce ljudi je ubijeno zlato oteto, a on je bio posve bespomoćan.

Manassas Flats je bio udaljen još oko dva i pol kilometra. Usporivši

konja. Mark je razmišljao o svojem položaju. Nema nikakve potrebe da žuri u grad tražeći neprilike. Drži samo oči otvorene i zamku spremnu, govorila je njegova baka. Onaj će drugi onda postati tako rasijan da će se sam odati.

Mark je odlučio da, što je moguće duže, drži u tajnosti svoje zanimanje. Druga dvojica zastupnika Continental Overlanda Skip Donagan i George Burdell, bili su dobri ljudi. Mark ih je dobro poznao; vidio je jednom Burdella kako izvlači revolver, i morao je priznati da je bio najbrži među onima koji nisu bili revolveraši. Znao je da ni on nije bio brži od Burdella, a svakako nije bio ni jači od golemog Donagana. Njih dvojica su se vjerojatno srela sa jakim protivnicima.

Konj, Brandy Joe — kako ga je farmer nazvao — zarzao je kad su se približili predgrađu Manassas Flatsa. Očito ni njemu nije godila okolica.

Mark je bio iznenađen velikim brojem drvenih zgrada u gradu. U magličastoj daljini prema sjeveru ugledao je lanac brežuljaka. Pretpostavio je da su obrasli šumom i da se tamo nalazi pilana.

Na kraju grada nalazili se kovačnica i staje za iznajmljivanje. Obje zgrade bile su malo razdvojene, vjerojatno zbog zaštite od vatre. Iako je bilo kasno popodne, u kovačnici nije bilo nikoga, a isto tako niti u stajama kad je Mark projahao mimo.

Slijedeća zgrada je bio zatvor i šerifov ured na lijevoj strani. Zatvor je bio izgrađen od kamena a šerifov ured od bijelo oličenog drveta sa zelenim drvenim rubovima oko prozora. Ili je šerif bio vrlo sav-

jestan i uredan, ili je imao previše slobodnog vremena, pomisli Mark.

Na desnoj strani redalo se niz drvenih trgovina sa drvenim nogo-stupima. Njima nasuprot nalazila se brijachica i glavno skladište. Na kraju ulice uzdizala se visoka zgrada bijelim stupovima na čijem je pročelju pisalo »Gradska vijećnica«. Na kraju niza trgovina stajala je dvokatna kuća čija je pločica na pročelju skromno označavala liječnikovu ordinaciju. Pokraj nje hotel »Dixie« pružao je svoje usluge putnicima. Hotel je također imao dva kata i balkon s ogradom iznad predvorja.

Mark sjaši i priveže konja za ogradu ispred hotela, izvuče pušku iz navlake, smotani pokrivač i bisage prebaci preko ramena i uđe u hotel.

U predvorju se nalazilo nekoliko stolica, jedan stol i palma. Za hotelskom tezgom stajao je sredovječni namještenik i nešto pisao u knjigu. Stigavši do njega, Mark stavi smotani pokrivač na tezgu.

— Htio bih unajmiti sobu — reče polagano.

Kad je namještenik podigao glavu, upadljivo iznenađujuće ga je pogledao. Čudan izraz za čovjeka koji bi trebao biti naviknut na dolazak stranaca, pomisli Mark.

— Samo za noćas ili za tjedan dana? — upita čovjek hrapavo kašljem čisteći grlo. — Dajemo tjedni popust.

— Samo za noćas, jer ne znam koliko ću se dugo zadržati u gradu.

— Dobro. Platite jedan dolar unaprijed.

Mark pročeprka po svom džepu i baci kovani novac na tezgu.

— Vaša je soba broj dvadeset. Pođite do vrha stepenica i na kraju hodnika lijevo.

Uzevši svoj pokrivač i ključ, Mark se popne uz stepenice. Soba je bila jednostavna i čista. Ostavivši svoj prtljag, zaključa sobu i siđe da se pobrine za svog konja.

Silazeći nečujno po sagom pokrivenim stepenicama, Mark je čuo škripanje činovnikova pera po knjiži. Kad se pojavio u predvorju, škripanje je na trenutak prestalo, zatim se nastavilo. Mark je izišao ne pogledavši na tezgju.

Konj je kunjajući stajao pokraj ograde. Smijući se u sebi, mladi je zastupnik pomislio da je Brandy Joe u stanju ovako postajati cijeli tjedan. Bila je to strpljiva životinja, ali spora.

Mark odveže uzde i povede konja niz ulicu. Preko puta hotela primijetio je salun, još jednu nametljivu zgradu u gradu s natpisom »Butlerov Crni orao«. U sredini krova iznad trijema sjedio je crni drveni crao crvenih blistavih očiju.

Butler je bilo uobičajeno prezime na Jugu, ali ovaj put je Marku zvučalo nekako poznato. Negdje ga je već čuo, iako se nije mogao sjetiti gdje. Ali nije razbijao glavu. Sada je bilo važnije pronaći ubojice i pljačkaše zlata, razmišljao je Mark dok je prilazio staji.

— Gospodine! Hej, gospodine!

Mark se naglo okrene. hvatajući se rukom za revolver.

Dvanaestogodišnji dječak u pregači stajao je na vratima staje, bosonog, raščupane smeđe kose.

— Hoćete li konja ostaviti ovdje, gospodine?

— Hoću, sine. Koliko će me to koštati?

— Dva novčića na dan za hranu, vodu i timarenje konja — odgovori dječak gledajući radoznalo snažnog konja.

— Ima li gostiju u hotelu? — upita Mark.

— Oh, ponekad dodu putnici ili poneki stočar koji putuje na sjever. Kažu da se tamo dobro jede.

— A namještenik? Je li dugo u hotelu?

— Gospodin Euber? Prilično dugo, koliko ja pamtim. Zašto?

— Samo pitam. Ne poznajem grad, jer sam stigao prije nekoliko minuta.

— Vi ste Yankee, zar ne?

— Što?

— Niste se borili na strani Juga?

— Zašto to pitaš? — reče Mark ponešto zbunjen.

— Zbog vaše puške »henryjevke«. Na Jugu nije bilo mnogo tih pušaka. Ako ih je i bilo, bile su ote-te ili krijumčarene. Oko Manassas Flatsa živimo većinom mi Južnjaci.

— Kako znaš tako mnogo o ratu? U to vrijeme ti se još nisi ni rodio.

— Razgovori. Slušam ljude kad pričaju o bitkama koje su izgubili. Još govore o tome.

— Je li? Dobro, pobrini se za svoj konj i sedlo — reče Mark predajući uzde dječaku.

Mark izvuče pušku iz korica kraj sedla i krene iz staje. Zatim se predomisli, stane i prisloni je uz drveni stup iza vrata.

— Pazi, da ne ukradu moju pušku.

Tako je »henryjevku« kupio od farmera zajedno s konjem i sedlom, Mark se nije htio odati. Ako ju je

dječak primijetio, primijetit će je netko i u gradu. Tako je ostao samo s revolverom, ali je smatrao da dosta dobro rukuje njime, pa mu puška neće trebati, pogotovo ne u slučajnoj borbi izbliza.

Kad je izišao iz staje, namjeravao je poći u salun: To je najbolje mjesto gdje se mogu čuti zanimljivi razgovori i možda naći kakav trag. Možda bi kakav pijani kauboj, napunjen viskijem mogao znati nešto odakle bi Mark započeo traganje.

Pri pomisli na viski: sjetio se trgovca koji je bio s njim u poštanskoj kočiji. Njih su dvojica zajedno dopješačili do farmerove kuće. Bilo je prilično čudnovato da trgovac kao poslovan čovjek nije žurio da što prije stigne u Manassas Flats.

Mark se samo nadao da nije izgledalo odveć napadno kad je u žurbi kupio konja i oružje i naglo napustio farmu. Trgovac je ostao tamo, jer ga u gradu nije bilo, pa se Mark nije trebao mnogo zabrinjavati.

Ali dok je hodao drvenim nogostupom prolazeći briačnicu, taj ga je osjećaj počeo napuštati. Kod glavnog skladišta Mark se zaustavio ispred nekog plakata praveći se da čita oglas o nekom čudotvornom napitku. Zatim se polako skloni iza ograde od debelih balvana za vezivanje konja. Ulica je bila prazna.

Iza ugla zgrade oprezno proviri glava jednog čovjeka koji nestrpljivo pogleda niz ulicu. Očito uvjeren da ga nitko ne promatra, čovjek je dugim koracima pretrči i uđe u šerifov ured.

Bio je to Euber, hotelski namještenik.

»Butlerov Crni orao« razlikovao se prilično od takvih sličnih Saluna na zapadu. Mark je to primijetio čim je ušao kroz vrata. Bio je otmjeniji od ostalih. Mnoge salune u Dodge Cityju, Haysu, pa čak u St. Louisu, imali su umjesto tezge široku debelu dasku položenu na nekoliko orahovih buradi, piljevinu na podu i nekoliko starih stolica i stolova za kartanje.

Tako nije bilo u »Crnom orlu«. Tezga je bila od smrekova lakirana diveta pričvršćena na pod. Uz njezin gornji rub pružao se rukohvat od mjedi, uvezen s Istoka. Na određenim razmacima bile su postavljene pljuvačnice također od sjajne mjedi.

Na zidu iza tezge visjelo je ogledalo, najveće koje je Mark ikad vidio. Bilo je skoro visine čovjeka. Na polici ispod ogledala redale su se boce, čaše i mala burad složena u piramide.

U prostoriji se nalazilo najmanje tucet stolova: četvrtasti za jelo i okrugli sa zelenim pustom za kartanje. Petnaestak ljudi je sjedilo za stolovima ili stajalo za tezgom.

— Što želite popiti, prijatelju? — upita pipničar poslušujući oko čaša.

— Pivo. Hladno, ako ga imate — odgovori Mark.

Čovjek izvuče odnekuda vrč i napuni ga pivom iz bureta. Mark izvadi novčić, baci ga na tezgu i okrene se. Za jednim od stolova opazi djevojku, koja je vjerojatno sišla niz stepenice dok je razgovarao s pipničarom. Uzme vrč, izvuče stolicu i sjedne nasuprot djevojke.

— Dobar dan — reče, skine šešir i, stavivši ga na stol, ispije gutljaj piva.

— Odakle ste? Nisam vas viđevala ovdje.

Budalasto je zurio u nju dok je govorila. Činilo se da nije od onih grubih djevojčura koje je nailazio u čumezima zapadno od Mississippija. Imala je poput ugljena crnu kosu i velike smeđe oči, koje nije morala uljepšavati bojanjem.

— S kojom si grupom stigao, kauboj? Ponašao se kao da si zaboravio kako izgleda žena.

Mark pocrveni i osjeti vrućinu u licu. Djevojka je bila njegovih godina, možda i mlađa.

— Oprostite — reče on popivši još jedan gutljaj piva i ne skidajući pogled s nje. — Na prolazu sam i bez društva.

— Ideš li možda u rudnike srebra u Nevadi, ili u Kaliforniju u potragu za zlatom?

— Možda — nasmiješi se Mark. — Čuo sam, da su ovdje nastanjeni uglavnom Južnjaci. Je li to istina?

— Južnjaci su osnovali ovaj grad, izgradili ga skoro ni od čega i vlasnici su svih poslova. Ne vjerujem da postoji ijedan Jankee trgovac u Manassas Flatsu — reče ona.

— A što je s ovim salunom i s vama? I vi i salun izgledate suviše lijepo za ovaj mali gradić, nešto poput bisera na smetištu.

Ovaj put pocrveni djevojka i zahitoće, ali njezino smijanje nije sličilo na smijeh salunskih djevojaka, već na hihot šiparice. — Biseri dolaze iz ostriga, budalice — odgovori ona.

— Kako to, da se vi i salun ipak nalazite tu?

— Pa, Salun je vlasništvo gospodina Butlera ili, bolje recimo, pukovnika Butlera, Corby Butlera. On je osnovao grad i zajedno sa svojim ljudima drži sve poslove ovdje u svojim rukama.

— Šta mislite pod njegovim ljudima? — Njegovo poduzeće ili ono što je ostalo poslije rata. Nisi nikada čuo za Butlerova »Crnog orla«?

Ime mu iznenada prodre u sjećanje i udari ga poput šake. Butlerovi »Crni orlovi« značili su na istoku ono što je banda Quantrillovih jahača značila na zapadu. Sjetio se farme na koju je naišao nakon što su je napali »Crni orlovi«. Životinje koje nisu mogli povesti sa sobom razbojnici su poklali i spalili.

Sjetio se i djevojke koju je našao u staji u sijenu s oduzetim nogama a koja ga je zaklinjala neka je ustrijeli. On to naravno, nije htio učiniti, ali je ona kasnije sama dohvatila nekako pušku i ubila se.

— Jesi li putovao poštanskom kočijom? — upita djevojka.

— Da, ali morao sam kupiti konja od farmera. Bili smo napadnuti. Niste mi rekli kako ste vi došli ovamo?

— To je duga priča, kauboju koju bih ti radije kasnije ispričala.

Prijedlog je bio jedva zamjetljiv, i Mark ga je zamalo prečuo. — Dakle, ako se prije ne vidimo, koga da potražim?

— Ime mi je Ellen Richardson, kauboju. Kako se ti zoveš?

— Mark Tucker.

— Pa dobro, Mark Tuckeru, zašto ne svratiš večeras oko devet sati do mene na jedno ugodno ćaskanje?

— U redu, Ellen, potražiti ću te noćas — odvrati Mark. Ellen je bila

najljepša djevojka koju je sreo u posljednjih nekoliko godina.

— Ne, nećeš, skitnico, jer tako dugo nećeš ostati u gradu — javi se grubi glas s Markove desne strane.

Mark se okrene i opazi šerifsku značku na prsluku krupnog, zdepastog čovjeka. — Ne dozvoljavamo strancima da se miješaju s našim ženama u Manassas Flatsu — nastavi šerif.

— Ovo je Lon Carwell, zamjenik šerifa — reče djevojka. — Lon, rekla sam ti već jednom da nisam tvoje vlasništvo, i zato ne upravljaj mojim životom. Razgovarat ću s kim me je volja i sastajat ću se kad me je volja.

Carwell je svojom dlakavom šapom zgrabi za ručni zglob.

— Prvi grad koji je donio zakon protiv stranaca — reče Mark posprdno.

— Lukavo kopile! — zareži Carwell hvatajući rukom revolver.

Markova ljevica munjevito poleti preko stola i uhvativši šerifovu ruku, snažnim mu trzajem vrati revolver natrag u kožnatu navlaku, a zatim ga desnicom silovito pogodi u vilicu.

Carwellova koljena pokleknu, ali samo na trenutak. Povrativši ravnotežu, razjareni zamjenik šerifa kreću rukama prema Markovu grlu.

Mark nije bio niska rasta, iako je u usporedbi sa zamjenikom tako izgledao. Gosti u Salunu povukli su se uz zidove i u kutove prostorije. Ellen Richardson je u panici prekrila rukom usta. Poznavala je Carwellov način borbe. Obično bi golim rukama istukao svoje protivnike do besvijesti.

Carwell se je kretao brzinom začuđujućom za čovjeka njegova obuj-

ma. Udario je u Marka poput bizona, tresnuvši njime o tezgju. Marku je ponestalo daha, sve mu se zacrnilo pred očima. Carwell ga je jednom rukom čvrsto obujmio dok mu je drugom zadavao snažne i kratke udarce u glavu. Mark nije bio u stanju izvući revolver, jer su mu obje ruke bile pritegnute. U ustima je osjetio topli i slani okus krvi.

U trenutku kad je Carwell opet podigao ruku, Mark zabaci glavu unatrag i naglo prema gore; tjemnom lubanje udari u njegovu bradu. Udarac nije imao nikakav naročiti učinak osim što je iznenadio Carwella, a to je Mark i želio postići.

Zamjenik šerifa je na trenutak izgubio zahvat. Mark je to osjetio, divlje zamlatarao rukama i oslobodio se zagrljaja. Zatim se hitno povukao natrag povećavši razmak između sebe i Carwella. Kosa mu je bila razbarušena, a lice napola umrljano krvlju. Iznad lijevog oka imao je oderotinu i vjerojatno još koju ranu na glavi.

Mark je znao da zamjenik šerifa neće upotrijebiti revolver. Želio je Marka golim šakama prebiti na smrt. Ako ga se ponovno dočepa, on će to vjerojatno i učiniti.

Carwell se sagne, napne noge i u velikom skoku baci se prema Marku. Ovaj nije oklijevao. Rukama zgrabi pljuvačnicu od mjedi i zavitala je zrakom. Teški predmet pogodi šerifa u glavu i zaustavi ga na pola puta. Mark je u sekundi bio kod njega dižući omamljenog protivnika na noge i udarajući ga brzim udarcima u trbuh. Zamjenik izgubi ravnotežu i otetura prema tezgji.

Mark krene za njim i jednim strahovitim udarcem obiju pesnica po-

godi ga u grudi. Ovaj se okrene i, padajući na leđa udari o tezgu i ostade nepomično ležati na podu.

Posrćući, Mark krene do stola i uzme svoj šešir. Djevojka ga nježno uhvati za ruku.

— Carwell je lud, Mark. Ubit će te ako te vidi ovdje. Osim toga, on je onaj koji nosi značku.

— Čeka nas ugodno časkanje, Ellen. Imam pitanja koja traže odgovor. Doći ću večeras, kao što sam rekao.

Mark ukočeno prođe kroz vrata i krene prema hotelu.

IV

— Prokletstvo, Earl, mislio sam da će mi raznijeti glavu onim pištoljem!

— Smiri se, Lon, i počni od početka — reče Earl Perkins mračno.

— Dakle, otišao sam popodne do »Crnog orla« da vidim jesu li momci tamo i našao onog stranca s Richardsonovom djevojkom.

— Kako on izgleda?

— Srednje visine, snažan, plavokos, obučen u »jeans«, nosi sivi »stetson«.

Perkins se namršti i upre pogled u svojeg zamjenika. — Plavokos kažeš?

— Da, ali ne plavokos kao neka djevojka, već boja slame.

— Nastavi.

— Činilo mi se je da je napastovao Ellen. U svakom slučaju, znam da gospodin Butler ne voli strance u gradu. Otišao sam k njemu i rekao mu neka se gubi iz grada.

— A zatim?

— Pa on je potegao revolver! ja ga nisam izazvao, šerife poštenja mi nisam — uvjeravao je Carwell.

— A jesi li ga možda prije toga udario? — upita Perkins sumnjičavo.

— Ne, ali sam ga zaskočio prije nego je mogao u mene uperiti revolver. Kažem ti, Earl, on je opasno kopile.

Što se dogodilo nakon što je udario?

— Ovaj ... ah, da, tresnuo sam mu ruku o tezgu pa je ispustio revolver, ali je navalio na mene šakama.

— Čini mi se, da je i on primio nekoliko udaraca — odgovori šerif promatrajući svog premlaćenog zamjenika.

— Moram priznati da je tvrd momak — reče Carwell, pokušavajući stvoriti dojam da je on taj, koji je bolje prošao u dvoboju. — Nakon što sam mu zadao nekoliko udaraca, momak je iznemogao, pa sam ga uhvatio za ovratnik i izbacio na ulicu. Jesam li dobro uradio Earl? Jesam li?

— Mogao bi nam učiniti velikih nevolja ako ga se ne riješimo.

— Možda je on njuškalo, Earl. Možda je poslan iz sudbenog okruženja. Misliš li da je nešto pronašao?

— Zaveži! Ne, ne ... — reče Perkins više za sebe nego Carwellu. — Sumnjam da je dugo u gradu. Osim toga što tu ima pronaći?

— Ne izgleda mi kao okružni šerif.

— Kako znaš da nije? Nikad prije nisi vidio okružnog šerifa, budalo — reče Perkins s odvratnošću. — Međutim, neće mi škoditi ako mu ja osobno još jednom naredim da se

gubi iz grada. Gdje si rekao da je odsjeo?

— Gore, u hotelu »Dixie«.

Perkins ustane od stola, pregleda bubanj svog revolvera i otvori vrata. Još jednom pogleda Carwella gledajući u njegovo otečeno lice i rastrganu košulju i iziđe na ulicu.

Shvatio je kako je protekao dvojboj. Carwell je bio običan hvalisavac sa šerifskom značkom. Ali kako u Manassas Flatsu nije bilo čestih neprilika, jer je grad bio po strani od glavnih putova, Perkins i Carwell su izlazili na kraj. Perkinsu je postalo jasno, da onaj plavokosi momak nije nikakav govedar ili trgovac stokom. Ako zna previše, morat će ga maknuti. Carwell nije bio stvoren za takve osjetljive poslove, pa će se on sam morati pobrinuti za stranca. Šerif olabavi revolver u navlaci.

Mark se trgne kad je na vratima njegove sobe odjeknulo kucanje. Iz navlake na opasaču, koji je visio preko kreveta, izvuče revolver i u čarapama priđe vratima.

— Tko je?

— Šerif. Otvaraj!

Mark odmakne malo vrata da bi mogao vidjeti čovjeka. Videći upereno oružje u Markovoj ruci, Perkins postane nesiguran. Mark širom otvori vrata i propusti šerifa.

— Da sam te došao uhapsiti, misliš li da bih došao sam? — upita Perkins. — Čuo sam da si tvrd orah.

— To ste čuli od svog zamjenika, pretpostavljam.

— Da, i od djevojke iz saluna. Bio bi sada uhapšen da ona nije govorila u tvoju korist.

— Ah, je li vam vaš zamjenik ispričao?

— Lon možda nije naročito bistar, ali nas dvojica uspijevamo održavati red ovdje u gradu. Zbog toga ti kažem da napustiš grad, Tuckeru.

— Doznali ste i moje ime, znači.

— Djevojka mi je rekla. Dakle, bilo bi mnogo sigurnije za tebe da do sutra u jutro nestaneš oдавде — naredi Perkins.

— Slušajte, šerife — odgovori Mark držeći u ruci još uvijek uperen revolver. — Nemam namjere otići iz Manassas Flatsa dok ne dobijem odgovore na neka pitanja.

— Ne možemo te uslužiti, Tuckeru. Ljudi se ovdje brinu za sebe. Osim toga, kakva to pitanja imaš na koja ja ne bih mogao odgovoriti?

— U redu, šerife, igrat ću otvorenih karata. Pitam vas o jučerašnjoj pljački poštanske kočije na udaljenosti od šesnaest kilometara od grada. Nemojte mi reći da niste čuli o tome.

— Čuo sam. Ali ovdje sam ja zakon, Tuckeru i istraga o tome je moj posao. Uostalom, kakve ti veze unaš s tim?

— Recimo da je jedan od ubijenih ljudi bio moj prijatelj.

— Dobro, ostavi mi svoju adresu, i kad uhvatim razbojnika, poslat ću ti brzojav.

— Od toga neće biti mnogo koristi. Želim osobno prisustvovati suđenju i osobno gledati kako ih stavlja ju na vješala — reče Mark odlučnim glasom.

Perkins proguta slinu i krene prema vratima.

— Tuckeru, teško tebi ako te sutra u zoru nađem u Manassas Flatsu.

Mark je pažljivo promatrao Perkinsa koji je izlazio. Bio je osrednje težine i visine, četrdesetih godina, a kosu i brkove imao je protkane sje-dinama. U njegovom govoru osje-ćao se je južnjački naglasak. Per-kins je bio osoba s kojom je trebalo računati, i Mark se nadao da se nji-hovi putovi neće ukrstiti. A jednu je stvar sigurno znao: u zoru neće napustiti grad.

Mark se pitao zašto je Perkins ispitao djevojku prije nego li je po-šao njemu. Vjerojatno nije vjerovao svojem zamjeniku.

Zatim se je sjetio hotelskog nam-ještenika, koji je onako kriomice otr-ćao u šerifov ured. Zašto su se svi u gradu toliko uzbuđivali zbog strana-ca? Tajna je postajala sve zamršeni-ja. Pljačkaši poštanske kočije znali su da će toga dana prevoziti zlato. Pljačka je bila dobro izvedena bilo je dovoljno ljudi i svatko je znao svoj posao. Razbojnici su se trudili da nitko ne prepozna konje i sedla. Svevši svoju opremu na najpotreb-nije, banda je ipak napravila veliku pogrešku, razmišljao je Mark. Ni jedan od njih nije imao o sedlo pričvršćen pokrivač za spavanje.

Da su bili goniči stoke, držali bi svoje pokrivače u kuhinjskim koli-ma. Ali na ovom području nije se nalazilo nikakvo veliko stado za koje bi Mark čuo. A rijetko se doga-đalo da su goniči stoke bili kradljiv-ci, pa je Mark odbacio tu pomisao.

Ali se zato pojavila druga moguć-nost. Nakon što je nabavio konja na farmi, Mark je slijedio trag raz-bojničke bande nekoliko kilometara na istok od Manassas Flatsa, a za-tim ga je izgubio. Nijedna banda, lukava poput ove, ne bi ostavila trag po kojem bi tko bilo došao pra-

vo do njih. Činjenica da lopovi nisu bili goniči stoke ukazivala je samo na jednu mogućnost: pljačkaši pošta-nске kočije mogli su biti neki od uglednih građana Manassas Flatsa.

Pronaći koji su to, dokazati im i dovesti ih pred sud bio je drugi pro-blem. Mark je bio sam i znao je da od šerifa ne može očekivati pomoć. Isto tako ni od Carwella. Osim toga, Mark je osjećao da ovdje vla-da netrpeljivost prema Sjevernjaci-ma. Ako ne bude oprezan, imat će cijeli grad na leđima zajedno s pljačkašima i šerifom.

Mark vrati pištolj u korice. Kra-đa zlata je jedno, a ubojstvo nešto drugo. Mora misliti na ubijene za-stupnike poduzeća Continental Over-land, Donagana i Burdella, na voza-ra i onog boležljivog starčića. Vec radi njih mora srediti račune.

V

Butlerov »Crni orao« bio je pun gostiju, čemu se Mark i nadao. Ipak, nigdje nije primijetio šerifa Perkinsa ili njegova zamjenika Car-wella.

Ulazeći oprezno kroz vrata, pođe ravno do tezge i nasloni se laktovi-ma na ulaštenu površinu. Pipničar ga sumnjičavo pogleda.

— Pivo — reče Mark i baci nov-čić na tezgu. Uzevši vrč, sjedne za kartaški stol gdje je baš završavala igra između petorice ljudi. U tom trenutku ustane od stola jedan oni-zak momak koji je nalikovao na rudara. — Meni je dosta za danas — čuo ga je Mark.

— Imate li nešto protiv da se pridružim — upadne Mark nena-metljivo.

Četvorica igrača pogledaju ga začuđeno. Mark sjedne za stol. Nije imao mnogo novaca, ali je odlučio dobiti izvjesnu svotu novaca, ako uzmogne, a zatim nešto malo i izgubiti. Njegova je zamisao ovisila svakako o kartaškoj vještini ostale četvorice.

Čovjek na lijevoj strani od Marka izgledao je kao stočar. Imao je guste brkove, a na glavi visoki šešir. Bio je obučen u kaput od rebraste pamučne tkanine. Na Markovoj desnoj strani sjedio je onizak debeljko tustih obraza. Svojim kobasičastim debelim prstim brojao je novac što ga je namjeravao uložiti u igru. Pokraj debeljka sjedio je radnik s ranča, tako se barem činilo Marku lice mu je bilo izbrazdano poput stare kože, a među zubima je držao čačalicu. Posljednji od četvorice bio je toliko star da bi svima mogao biti djed. Nosio je kovrčavu bijelu bradu i izgužvan šešir na glavi. Naočale veoma debelih stakala neprestano su mu klzile s nosa. Kad bi se uspravio, u staklima naočala mogle su se vidjeti karte.

Mark nije bio kockar, ali je naučio nekoliko trikova u igranju s kartama. Nakon prvih bacanja uočio je na koji su se način odavali igrači. Kad god bi izvukao dobru kartu, stočaru bi se nozdrve raširile. Debeljko bi reagirao još očitije. Ako je imao loše karte, bubnjao bi prstima po hrpi žetona; u protivnom slučaju ne bi odvajao pogled od karata.

Radnika s ranča pročitao bi svaki zelembač. Ako je izvukao dobru kartu, onda bi jezikom premjestio čačalicu u drugi kut usta.

Jedino je starac bijele brade zadržao pokeraško lice u kartanju, pa

ga Mark nije mogao pročitati. Povremeno bi mu se karte odrazile u debelim staklima naočala, ali ih je bilo teško prepoznati. Mark je ipak mogao vidjeti jesu li karte sa slikom ili samo s brojkama.

Uglavnom, ulog je bio mali. Mark je imao malu prednost, i to je bilo sve. U stvari, više ga je zanimalo prisluškiivanje razgovora nego kartanje, ali igrači nisu bili razgovorljivi, i Mark se nije usudio započeti ikakav razgovor o pljački poštanske kočije. Debeljko i stari čudak nisu dolazili u obzir, ali postojala je mogućnost da su radnik s ranča i stočar možda umiješani u pljačku.

Mark je s teškoćom zadržavao prisutnost u igri. Cijelo je vrijeme pazio na ulazna i na stražnja vrata na kojima bi se iznenađa mogao pojaviti Carwell.

Zatim je opazio Ellenu Richardson, koja je stepenicama silazila s drugog kata. Morao se diviti njezinoj ljepoti. Nosila je haljinu boje breskve s dubokim izrezom sprijeđa i Mark je na tren skoro zaboravio na igru. Izgledala je iznenađeno kad ga je opazila.

Prišla je njegovu stolu i nagnula se na nj. Mirisala je na ruže. Poljubila ga je u vrat stavljajući mu u isti čas cedulju u džep košulje. Kad je odlazila od njega, Mark bi se mogao zakleti da je bila uznemirena.

— He, he, he — cerekao se bradati starac. — Izgleda da se dopadaš onoj djevojci, kauboju.

Mark se nasmiješi i ponovno se usredotoči na igru.

— Pokažite karte — reče stočar. — Ja zovem.

Mark položi svoje karte na stol: tri dolnjaka, najbolje karte koje je

te večeri imao. Dobio je igru, ali svota nije prelazila dvadeset dolara.

Povukavši novac preko stola k sebi, opazi nešto neobično. Pravila igre nisu prije kartanja dogovorena, i na stolu je bilo žetona, novčanica i kovanog novca.

Jednoj novčanici iz hrpe bio je otrgnut ugao. Mark ju je prepoznao. Nalazila se među novčanicama koje su mu bile oduzete pri pljački poštanske kočije. Bio je potpuno siguran u to, jer je bila uprljana mrljama kave. Nije bilo zabune.

— Tko je stavio ovu novčanicu na hrpu? — upita on.

— Ja. Zašto? — reče debeljko, ponešto ozlojeđen. Ako ima otrgnuti ugao, ne znači da novčanica nije dobra.

— Ne zanima me to, gospodine. Možete li mi reći gdje ste je dobili?

— Čini mi se da mi ju je dao pipničar kad sam kupovao viski. Zašto vam je ta novčanica toliko važna?

— Recimo da me zanimaju novčanice — reče Mark i ustane od stola. Zaokruživši još jednom pogledom po zadimljenoj prostoriji, Mark izađe kroz prednja vrata. Ellen Richardson razgovarala je u kutu s nekim čovjekom, ne obraćajući pažnju na Marka.

Stojeći na nogostupu ispred saluna, Mark izvadi iz džepa ceduljicu. Približi se svjetiljci koja je visjela sa krova predvorja i rastvori je. Na ceduljici je pisalo:

»Mark, pođi gore do grobija u sjevernom dijelu grada. Naći ćeš na nešto što će te zanimati. E. R.«

Što bi to moglo biti zanimljivo za njega na groblju? Mark je trenutak razmišljao, a zatim je odlučio poći. Napokon, Ellen je bila jedina osoba koja se je prijateljski odnosila pre-

ma njemu otkad je došao u ovaj grad. Vjerojatno mu želi pomoći, iako nije shvaćao, što je imala na umu.

Mark pođe sporednom ulicom i skrene prema sjeveru. Blijedo svjetlo mjeseca obasjavalo je put. Trava mu je dopirala do rubova čizama. Zemljište se počelo postupno uzdizati, a bilo je obraslo u korov i suha stabla i ograđeno trošnom ogradom. Suhe, pocrnjele grane drveća uzdizale su se poput sablasnih ruku prema nebu.

Još kao dječak Mark nije volio groblja. U njima je uvijek nalazio nešto jezivo. Smiješno je da se odrastao čovjek plaši groblja, ali mu nije bilo do smijeha.

Samo mrtvaci spadaju noću na groblje, govorila mu je njegova baka. Imala je pravo, pomislio je Mark, hodajući kroz korov prema ogradi.

Na groblju se nalazilo nekoliko spomenika, čiji su vlasnici bili vjerojatno bogatiji ljudi Manassas Flat-sa. Ostali grobovi imali su samo drvene ploče, kao većina groblja na zapadu i kao ostala groblja bilo je loše održavano.

Dva groba privukla su njegovu pažnju. Jedan je očito bio star tek nekoliko mjeseci, s još svježom humkom pijeska, malo uleknutom od kiše. Ploča je kazivala da je tu pokopana žena imena Maisy Dodson. Drugi grob uz ovaj bio je stariji od godine dana, također s drvenom pločom na kojoj je bilo upisano ime Noah Dodson.

Poruka Ellen Richardson činila se još zagonetnijom. Kakvu važnost imaju ta dva farmerska groba za Marka?

Iznenada začuje izdajničko šklocanje oružja. Baci se na zemlju, a puščani metak pogodi drvenu ploču, i iverje poleti na sve strane.

Mark izvuče pištolj i brzim pogledom pređe groblje, ali nije mogao vidjeti ništa osim korova i nadgrob-nih spomenika. Negdje se ipak morao nalaziti neprijatelj. Vjerojatno Lon Carwell, pomisli on.

Začuju se koraci čizama po zemljištu i ponovno odjekne puščani hitac. Metak prozviždi iznad njegove glave. Mark ispali dva hica jedan za drugim i otkotrlja se do drugog groba. Protivnik ga je vjerojatno opazio, jer za nekoliko sekunda puška se ponovno oglasi i metak se zabije u zemlju nedaleko Markove ruke.

Ispalivši još dva hica Mark skoči do slijedećeg groba na kojem se je nalazio mramorni spomenik, dovoljno visok i širok da zaštiti čovjeka. Mark čuče iza njega. Čuo je šuškanje trave, ali nije mogao vidjeti čovjeka, koji ga je vjerojatno obilazio pokušavajući mu doći iza leđa.

Ostala su mu još dva metka u revolveru. Mark se pažljivo sagne držeći oružje između trbuha i bedra, vrati udarnu iglu natrag prigušujući zvuk svojim tijelom, zatim pomakne bubanj tako da pri slijedećem pomaku igla udari u prazno, i to tri put ponovi. Podigne se opet u sjedeći položaj, uperi revolver u tamu i povuče otklonac. Klik! Vрати udarnu iglu i ponovno povuče. Klik, klik! Zatim glasno opsuje.

Iznenada, negdje iza njega pojavi se tamni lik iza jednog nadgrobnog spomenika, podigne pušku i opali. Mark se otkotrlja u stranu dok se metak s jekom odbio od mramora.

Trčeci naprijed, čovjek gurne drugi naboj u spremište i opet podigne pušku.

Mark nasloni revolver na koljeno i mirno ispali preostala dva metka u grudi čovjeka, koji je jurišao na njega. On stane kao ukopan, a zatim se bezglasno sruši mrtav na zemlju. Čuvši škljocanje oružja i Markovu psovku, vjerovao je da je Mark ostao bez metaka.

Mark ode do mrtvog tijela, okrene ga i pogleda mu u lice. To nije bio Carwell, već šerif Earl Perkins.

VI

Ellen Richardson uđe u svoju mračnu sobu na drugom katu »Crnog Orla«. Hodajući polako kroz mrak, pipala je rukama ispred sebe pokušavajući pronaći stol na kojem je bila kutija šibica.

Iznenada jedna joj ruka snažno zatvori usta, a druga je zgrabi oko struka priklještivši joj ruke. Užasnuta, raskolači svoje velike smeđe oči bespomoćno se otimajući.

— Zašto si me, do vrata, poslala onamo gore? — šaptao je nepoznti glas iza nje. — Trebao bih te zadaviti, ali neću. Ako počneš vikati bit će to tvoja zadnja pogreška u životu.

Pritisak je popustio i ruke je oslobode zagrljaja. Ona se okrene, hvatajući zrak i pokušavajući smiriti drhtanje.

Vidjela se samo tamna sjena u mraku. Drhtavim rukama Ellen napipa šibice na stolu. Dohvati jednu i strugne. Šibica plane i svojim narančastim svjetlom osvijetli čovjeka iza nje.

— Mark Tucker!

— Nisi se nadala da ćeš me ponovno vidjeti, Ellen. Ovaj put sam imao sreću, ali je onog drugog sreća napustila.

— Ne shvaćam o čemu govoriš? Nisi li ih vidio gore na groblju? — upita ona ponešto zabezeknuto.

— Vidio sam jedino čovjeka s puškom, čovjeka, koji me htio ubiti. Ali nisam došao u grad da budem ubijen, već da dobijem odgovore na pitanja.

— Mark... Mark, još uvijek ne znam o čemu govoriš — reče ona slabim glasom i sjedne na krevet.

— U redu, onda ću ti objasniti grublje. Poslala si me noćas namjerno na groblje da bi me onaj čovjek ubio iz zasjede. — Mark je počeo gubiti hladnokrvnost.

— Što?

— Ellen, kažem ti, ubio sam Earl Perkinsa.

Ona zakoluta očima i činilo se je kao da će se onesvijestiti. Zar je zaista bila nevina u cijeloj toj stvari?

— Mark, vjeruj mi da nemam pojma o tome. Perkins te je možda slijedio na groblje. Ja nemam s time ništa, kunem ti se.

Mark je bio zbunjen. U trenuci-ma kao ovaj požalio je što Tuckero-vi nemaju više vještine u saobraćanju sa ženama.

— Ali zašto si mi dala ceduljicu s uputom da krenem na groblje? — mucao je Mark.

— Zar nisi vidio grobove na kojima se nalaze drvene ploče s imenom Dodson?

— Jesam, vidio sam ih, ali što ti mrtvaci imaju sa mnom?

— Sjedni ovdje, budalo — reče ona nježno.

— Samo trenutak, treba nam svjetlo u sobi — Mark uzme šibicu

sa stola i upali petrolejku, zatim se ogleda oko sebe. Soba nije bila namještena, kako je on očekivao. Sve je bilo vrlo jednostavno i uredno. Mark sjedne pokraj djevojke na krevet i prihvati je za ruku.

— Dakle, reci mi, zašto sam budala? — upita strpljivo.

— Htjela sam ti reći — reče djevojka šmrcajući, — da se u ona dva groba ne nalaze pokopani Dodsonovi.

— Što? Stani malo! Što sam glup. Pa to su grobovi mojih drugova Donagana i Burdella. Čekaj, Ellen, kako znaš da istražujem? Zašto si me poslala na groblje da pogledam te grobove?

— Pa... — reče ona sa smiješkom — ne govoriš južnjačkim naglas-
kom, i to mi je odmah bilo sumnji-
vo. A i tvoja košulja.

— Moja košulja? Šta je s njom?

— Eto ovdje, iznad lijevog džepa. Vidiš li ove dvije rupice? Ima samo jedan predmet koji ostavlja takve rupice i na takvom mjestu.

Mark pocrveni.

— Značka — reče slabim glasom.

Nemoj se zbog toga osjećati jadno. Ja sam jedina koja to znam i neću to nikome reći. Jesi li možda okružni šerif?

— Ne, nisam. Zastupnik sam po-duzeća Continental Overland. Posla-li su me da vratim opljačkano zlato i da iznađem što se dogodilo Dona-ganu i Burdellu.

— Žao mi je zbog tvojih prijate-lja. Možda će ti o tome više reći pogrebnik Grover Moore. Čula sam da ti je Perkins naredio da napustiš grad sutra u zoru.

— Perkinsa više nema da me pri-sili na to, Ellen, a sumnjam da će se Carwell usuditi suočiti sa mnom.

— Možda će ga Butler prisiliti da te otjera iz grada, Mark. Ima dosta ljudi iza sebe koji će ga podržati. Samo nemoj Butlera potcjenjivati. On je brz na oružju, najbrži u Mannassas Flatsu.

— Zapamtit ću to. Možeš li mi nešto reći o ovim pljačkama poštanskih kočija, Ellen?

— Ne mnogo, bojim se. U to su umiješani neki iz grada to je sigurno. Muškarci odlaze kasno noću. I nitko ne zna što se zapravo događa.

— Je li Butler također umiješan?

— Ne znam. Znam samo da je jedna od poštanskih kočija prevozila skupocjeni teret viskija za njegov salun. Vjerojatno su ga razbojnici popili, jer ga ovdje nisi mogao naći. Čak smo dva tjedna bili bez viskija u salunu sve do nove pošiljke. Nakon toga Butler je govorio nešto o nekom trgovcu koji je trebao doći.

— Što se priča o pogibiji mojih drugova?

— Kažu da se je jednome od njih konj spotakao na rupi i izbacio ga iz sedla i da je slomio vrat. A za drugoga rekao je Butler da ga je uhvatio s jednom od ostalih djevojkica... i ubio ga.

— A ti? Ti nisi...

— Ne, Mark, nisam. Nismo mi djevojke onakve za kakve nas drže u gradu.

— A Butler?

— Nije mi se približio, još ne. — Na trenutak joj se u očima pokaže strah, ali odmah nestane.

— Dobro, drži se podalje od nje, razumiješ me? — Nježno je poljubi i priđe prozoru. — Vraćam se u hotel. O našem razgovoru ne kažu nikome ništa. Doći ću sutra.

— Laku noć, Mark.

— Ali što da mu kažem, gospodine Butleru?

— Reci mu, da si našao šerifa, Carwell, i da ga hapsiš zbog ubojstva Perkinsa.

— To zvuči prilično jednostavno ovdje, ali što ako ne želi poći sa mnom? Hapsiti ubojicu nije isto kao hapsiti pijanca, znate. Osim toga, ovaj Tucker je opasan — govorio je Carwell.

— Kako ćeš postati šerif ako se ponašaš ovako kukavički? Ti znaš, da bez moje podrške ne možeš dobiti ovo mjesto, a ja želim da se riješi tog Tuckera. Je li ti to jasno?

— Jasno, gospodine — reče Carwell plaho.

Penjali su se uz stepenice »Dixie« hotela prema Tuckerovoj sobi. Carwell neodlučno zastane, pogleda u Butlera i onda odlučno pokuca na vrata.

Na njima se pojavi Mark s upere-
nim revolverom u ruci.

— Mogu li nešto učiniti za vas, gospodo? — reče on hladno.

Mark primijeti pokret glavom kojim je Butler nukao Carwella.

— Došao sam te uhapsiti zbog ubojstva Perkinsa, Tuckeru — promrmlja on.

— Imaš li dokaza?

Carwell zatrepće očima ne znajući što odgovoriti.

— Lako ćemo dobiti dokaze, koji su nam potrebni, Tuckeru — umiješa se Butler.

— A tko ste vi, prijatelju?

— Moje ime je Corby Butler, pukovnik Corby Butler, vlasnik ovog grada, koji sam ja osnovao i izgradio.

Mark je osmotrio Butlera od glave do pete. Pukovnik je bio mršav čovjek, tamne prosijede kose, star oko pedeset godina. Na sebi je imao dugi crni kaput i prsluk od svilenog brokata. Tanki brčići kao da su bili izvučeni olovkom. Glavu mu je pokrivao veliki bijeli šešir, kakav su nosili vlasnici plantaža na starom Jugu.

Na prvi pogled nije izgledao naoružan, jer oko bedara nije nosio opasač s oružjem. Ali mala izbočina na lijevoj strani kaputa ukazivala je da u unutarnjem džepu drži mali revolver.

— Ostaje činjenica, Tuckeru, da ste uhapšeni zbog ubojstva — reče Butler.

— Žao mi je, pukovniče, ali ovaj put me nećete zastrašiti. Samo zato što sam stranac, ne znači da sam i odgovoran za svakog mrtvaca koji se negdje pojavi. Osim toga, vaš zamjenik ima želju postati šerifom, pa ga ne bih isključio s liste osumnjičenih.

Ta je tvrdnja potpuno zbunila Carwella, iako je znao da je posve nevin u odnosu na Perkinsonovu smrt. Ako Butler postane sumnjičav, bit će mu teško dokazati gdje je sve bio noćas.

— Bolje za vas da predate taj revolver, Tuckeru — zapovijedi Butler.

— Da ga mijenjam za omču? Upravo sam trebao poslati brzogav s lozinkom u Fort Riley. Ako ga pravodobno ne pošaljem, jedinice vojske preplavit će grad prije nego što padne noć.

Ova Markova izmišljotina očito je postigla učinak, jer je Butler ostao bez riječi.

— Nemojte misliti, da ste se izvukli iz ovoga, Tucker. I ne napuštajte grad — progundā konačno pukovnik. Iz očiju mu je sijevala mržnja. Još mu se nitko nije tako suprotstavio u prisustvu njegovih ljudi. Odlazeći niz stepenice s Carwellom, zakleo se, da će mu Tucker to platiti.

Tucker je izgledao premlad a da bi bio okružni šerif, razmišljao je Butler putem. Pa ipak, mogao je biti, a on nije želio navući vojsku na vrat. Ali ako je obični kauboj, on će ga se riješiti, jer Tucker je očito mutivoda, a takvih ne treba u Manassas Flatsu.

Pogrebni zavod Grovera Moorea bio je jednostavan ali dobro uređen. Kapela je sličila na seosku crkvu, samo je umjesto oltara imala odar za postavljanje lijesa. Naokolo su se nalazile klupe u dva reda, a kroz šareno obojena stakla na prozorima prodiralo je jutarnje svjetlo.

U kapeli nije bilo nikoga. U stražnjem dijelu nalazila su se vrata, i Mark pokuca dvaput. Vrata se otvore i na njima se pojavi visok, tanač čovjek s dugim mršavim rukama, obučen u crnu pregaču i sa zavrnutim rukavima košulje. O sivu je krpu otirao koštunjave ruke. Nekoliko je tamnih vlasi bilo uredno počešljano na njegovoj gotovo čelavoj glavi.

Moore je promatrao Marka poput lešinara koji gleda strvinu.

— Mogu li vam u čemu pomoći, gospodine?

— Možda. Raspitujem se za dvije prijateljice moje majke koje su bile quakerke.

— Kako su se zvale?

— Dodson.

Moore podigne obrve i baci brz pogled na vrata. — Bojim se, da vam ne mogu pomoći. Ime mi nije poznato. Zbogom!

— Ali ja vjerujem da ga poznajete — odgovori Mark brzo uhvativši čovjeka za ruku. — Znafe, bio sam na groblju i vidio grobove Dodsonovih. Ako su uredno položeni u grob, kako se čini, to zahvaljujem samo jednom čovjeku u gradu — vama.

— Ovaj... da... da... mislim da znam o kome govorite. Farmeri. Da, da, skoro sam ih zaboravio.

— Sjećate li se možda kako su izgledali, gospodine Moore?

— Ja... ja... ovaj...

— Da vidimo, možda se ja mogu sjetiti — reče Mark, praveći se kao da razmišlja. — Dakle, gospodin Dodson je bio visok momak, imao je bijelu kosu, ogromne šake poput malja, plave oči, popriličan nos i brazgotinu iznad lijeve obrve. Ah, da, vjerujem da je nosio policijski revolver »kolt 36«.

Moore je progutao slinu ne rekavši ni riječi.

— A gospođa Dodson je, naravno, bila znatno niža, imala je tamnu kosu i zaliske sa strane, zube požutjele od žvakanja duhana i nikad se nije odvajala od svojeg »colta 44«.

Pogrebnik uzmakne korak na-
trag. Mark je opisao Donagana i Burdela skoro savršeno.

— Je li to neka šala? — reče Moore s lažnim ogorčenjem.

— Nije, gospodine, budite pakleno sigurni da nije — zagrmí Mark zgrabivši ga za košulju. — Dva su čovjeka ubijena, a to nije ni najmanje smiješno.

— Što želite od mene? Ja ne znam ništa o tome — soptao je Moore izbuljivši oči.

— A ja mislim da znate isto tako dobro kao i ja da ste vi pokopali tu dvojicu. Želim znati kako su umrli.

Lice pogrebnika problijedi.

— Ne mogu vam to reći Pukovnik Butler...

— Znaš, Moore, ova dva momka imaju drugove u vojsci u Fort Rileyu. Ako oni doznaju da su Donagan i Burdell mrtvi, bit će zlo. Još će biti gore ako doznaju da su ubijeni. Ne zna se što mogu učiniti i kome mogu učiniti ako to doznaju.

To je slomilo pogrebnika.

— U redu, u redu. Ali ako Butler dozna da sam vam ja rekao...

— Ako me poslušáš, nema razloga da on to dozna. Dakle, ja čekam. Kako su umrli?

— Butler će me ubiti.

— Aha, a možda ću te ja ubiti ako ne počneš govoriti — reče Mark polazeći rukom prema revolveru.

— Dobro... nemojte — usplahiri se pogrebnik. — Reću ću. Onaj visoki sa sijedom kosom imao je slomljen vrat, koliko sam mogao vidjeti.

— Dalje!

— Oko vrata je imao crvene masnice.

— Tako dakle — reče Mark mračno, shvaćajući da je Donagan bio vučen lasom ili obješen. — A onaj drugi?

— Umro je od rane zadane metkom koji je ušao ispod desne lopatice i izašao iznad srca

Mark krene prema vratima

— Gospodine Moore savjetujem vam da šutite o mojem posjetu ili ću se opet vratiti. A onda ćete vi morati poslati po nekoga da vas zakopa.

Moore tiho opsuje. Možda bi bilo dobro da pođe do Butlera i ispriča

mu o plavokosom čovjeku koji ga je posjetio i raspitivao se za ona dva stranca. Može reći Butleru da o njima nije ni pisnuo.

Moore je premetao misli u svojoj glavi. Butler je bio težak čovjek i ne bi bilo mudro izazivati ga. Može ga prisiliti da mu kaže istinu. Ali ako ovaj čovjek nastavi s njuškanjem, doznat će što se zapravo dogodilo. Butler i njegovi ljudi mogu s njim izaći na kraj, jer stranac je sam u gradu. Osim toga, Butler bi cijenio to ako bi mu Moore sve ispričao prije nego nešto izide na vidjelo.

Da, da, Butler će biti zahvalan ako dozna da ga je mladi stranac posjetio. Moore se vrati u sobu gdje je još imao posla oko mrtvog tijela šerifa Perkinsa.

VIII

Kad je Mark zatvorio za sobom vrata posebnog zavoda, zastao je na trenutak, razmišljajući. Zatim pođe iza zgrade, nasloni se na zid i stade čekati.

Uskoro začuje otvaranje vrata i šum ključa koji se okretao u bravi. Kad se utišalo, Mark pričekao nekoliko trenutaka, a onda oprezno proviri iza ugla.

Preko blatnjave ceste poskakivao je Grover Moore. Po načinu kako se obazirao oko sebe, nije bilo sumnje kamo se uputio. Moore je očito vjerovao u Butlerovu snagu jer je izašao usred bijela dana, ne brinući se hoće li ga Mark opaziti ili neće. Jedino ga je zanimalo hoće li sigurno stići do Butlera.

Mark ga je mogao s ovog mjesta ustrijeliti, ali Moore je bio nena-

ružan. Ipak, još jedno ubojstvo stvorilo bi još veće neprilike. On kao stranac u gradu bio bi sumnjiv. Ljudi bi Perkinsonovu smrt i Markovo prisustvo povezali s ubojstvom Moorea, i Carwell ga ne bi morao uhapsiti. Gomića, željna linča, uradila bi posao umjesto njega.

Držeći se zgrada, Mark je slijedio grobara, koji je išao brzim korakom prema drugom kraju grada i, kao što je Mark pretpostavljao, ušao u Butlerov salon »Crni orao«.

Mark se priljubi uza zid sa strane ulaznih vrata. Oprezno proviri glavom i baci brz pogled u salon. Sve je izgledalo mirno. Moore je stajao uz Butlera pokraj tezge, ali kao da mu još nije stigao reći sve o posjeti. Nema sumnje da je brižljivo vagao svoje riječi pokušavajući da ono što će reći izgleda kao da on time čini uslugu Butleru.

Mark ponovno baci pogled unutra. Nije bilo traga Butlerovim ljudima, iako su mogli biti sakriveni pokraj stepenica. Ali bio je skoro uvjeren da ih nema. Ipak ga je uhvatio strah kad je ušao.

Pokušavajući izgledati samosvjesno, pođe ravno do tezge, zatim skrene do mjesta, na kojem su razgovarali Moore i Butler. Moore je stajao na strani prema ulici, i Mark se blagovremeno okrenu o njega.

— Oprosti na nespretnosti prijatelju. Izgleda da sam zbog dugog jahanja zaboravio hodati po drvenim podovima.

— Nema potrebe za takvo ponašanje, Tuckeru — reče Butler.

— Ne znam o čemu govorite, Butleru. Došao sam samo popiti nešto. Pipničaru, jednu kavu s par kapi viskija.

Pipničar postavi na tezgu debelu bijelu šalicu iz plavog lonca natoči jaku kavu i ulije viskija.

— Hvala — reče Mark i baci novčić na tezgu. Ispije mješavinu iz šalice, nasmiješi se i upre pogled u dvojicu ljudi pokraj njega.

— Pođimo, Moore, možemo razgovarati u mojem uredu, — reče Butler i, uhvativši grobara za lakat, odvede ga u pozadinu saluna.

Mark se okrene prema stolovima promatrajući ostale goste. Za jednim stolom sjedila je Ellen Richardson pijući kavu. Njezin ga je pogled zaklinjao da joj se pridruži, ali se nijednim pokretom nije odala.

Mark uzme svoju šalicu i otumara preko, ako od svoje volje. Skine šešir, stavi ga na stol i sjedne.

— Dobro jutro, gospodo — reče on dosta glasno, tako da su ga i drugi mogli čuti.

— Mark, zašto se igraš sa životom? — šapne ona naginjući se preko stola.

— Što? — upita on nježno, ne skidajući pogleda s nje, očito ne slušajući što je ona govorila.

Ellen pocrveni i ogleda se naglo po sobi. Pipničar je odsutno brisao ogledalo, a četvoro staraca bacalo je kocke za stolom u uglu.

— Mark, ako otrčiš dolje do staje dok je Butler još u uredu, možda ćeš izvući svojeg konja i pobjeći iz grada prije nego te uhvate — molila ga je ona.

Mark trepne očima.

— Ellen, ne mogu tek tako pobjeći. Ovi Butlerovi ljudi ubili su moje prijatelje i dvojicu iz poštanske kočije. Ljudi se ne mogu ubijati kao životinje, za svakog mora postojati jednaka prilika.

Ali sada, kad znaš da je za sve kriv Butler, posluži se zakonom. Pođi u Fort Riley i dovedi vojsku ovamo.

— Ne — reče on svečano. — Mannassas Flats ima svoj vlastiti zakon i vojska se neće miješati u građanske stvari. A što se tiče okružnog šerifa, morao bih ga tražiti po cijeloj državi prije nego bih ga pronašao. Čak kad bih ga i doveo, Butler bi me optužio za ubojstvo Perkinsa i našao bi stotinu svjedoka.

— Nitko nije ostao živ tko se usprotivio Butleru — šapne ona dok su joj se u očima skupljale suze.

— Hej — reče on nježno, pružajući ruku preko stola. — Nisam ja nikakav mučenik, niti bi mi koristilo da se dadem ubiti. Nekako volim svojih dvadeset i pet godina i bilo bi mi žao da stvari tako rano završe.

— Budi oprezan, Mark — odvrati ona stižući njegovu ruku. — Butler posjeduje cijeli grad, a sad znaš da posjeduje i zakon.

Vrata Butlerova ureda se otvore i na njima se pojave dvojica ljudi. Moore je izgledao prilično smireno, a Butleru se na licu čitala odlučnost. Ellen odgurne Markovu ruku od sebe i dade mu znak. On ustane od stola, ispije kavu, stavi šešir na glavu i napusti salun.

— Ne bi li ga trebalo slijediti da vidimo što će učiniti? — upita Moore.

— Ne — odgovori Butler. — To bi ga učinilo još više sumnjičavim. Nećemo ništa poduzimati za sada. Tucker mi izgleda kao bezbrižan čovjek, a bezbrižni ljudi se često nesreće.

Moore je znao što Butler misli s time. Sjetio se one dvojice stranaca.

— Vрати se na posao, Moore. Moram porazgovarati s gospodicom Richardson. Čini se da su se ona i Tucker prilično dobro upoznali. Siguran sam da će mi mnogo toga ispričati o njemu.

Ellen Richardson pogleda Butlera ledenim pogledom kad ju je ovaj uhvatio za ruku i poveo u svoj ured.

IX

Mark je ostatak dana proveo mirno. Večerao je u hotelu, a nakon toga pošao u svoju sobu. Nitko ga nije slijedio, iako je to očekivao od Butlera, pa ga je privremeno prošla bojazan da će ga protjerati iz grada.

Slanje brzjava u Fort Riley pretvorilo se u zamršenu varku. Rano te večeri, nešto prije pet sati, otišao je u brzjavni ured. Zahtijevajući da pošalje povjerljivi brzjav, dao je poštanskom činovniku novac i poslao ga napolje. Zatim je otipkao beznačajnu poruku nadajući se da ga čovjek vani neće čuti. Na otrgnutom obrascu za primanje napisao je riječ »potvrđeno« i ostavio ga na stolu kao da je primio odgovor. Pretpostavljao je da će to zadovoljiti Butlera ako on pokuša provjeriti njegovu varku s Fort Rileyem.

Ležeći na krevetu, razradio je svoje zamisli. Razmišljao je o danu kad se dogodila pljačka poštanske kočije. Činilo se da nema nikakvih detalja po kojima bi mogao prepoznati makar ijednog napadača.

A onda se iznenada sjetio nečega. Čovjek, koji je ubio prvog vozara, stavio je pušku u naročito izrađenu navlaku. Kad bi mogao pronaći tu navlaku ili barem sedlo kraj kojeg

je bila pričvršćena, možda bi mogao pronaći trag koji bi ga odveo ravno do ubojice. To je bilo sve što bi mogao sada učiniti, ali morat će pričekati rane jutarnje sate prije nego se upusti u takvu istragu.

Početak će od staje. Postojala je mogućnost da će dječak u staji spavati. Mark se okrene na stranu pokušavajući odspavati nekoliko sati prije nego pođe u potragu.

Probudio se naglim trzajem i pogledao na svoj džepni sat. Bilo je dva sata ujutro. Nije spavao dugo. Pogledavši kroz prozor, opazi da je jedina rasvijetljena zgrada saluna. Vrata su se otvorila i posljednji gosti su se razišli. Odmah nakon toga svjetla su se ugasila, pipničar je izišao bez svoje uobičajene pregače, zaključao vrata i, krenuvši niz ulicu, nestao u tami.

Da izbjegne neželjeni susret s hotelskim namještenikom Euberom ili moguću zasjedu Butlerovih ljudi u mračnoj uličici, Mark izide kroz prozor svoje sobe i spusti se na limeni krov. Uhvativši se rukama za žlijeb, sklizne niz glatku cijev i zaustavi se na zemlji. Oprezno se ogleda oko sebe i uputi se prema staji.

Ulica je bila prazna. Nekoliko petrolejki svjetlilo je sa stupova postavljenih u nejednakim razmacima. Puhao je slabi vjetar zviždeći blago između krovova kuća. Mark se oprezno kretao koristeći sjene na ulici i bez neprimjetnosti stigao do staje.

Još se jednom oprezno ogleda i, otvorivši vrata, klizne unutra. Mjesčina je prodirala kroz pukotine na krovu i obasjavala mjesto gdje su se nalazila sedla. Odmah je prepoznao svoje staro sedlo, smeđe i iskucano i s jabukom istrošenom od grubog lasa.

Ostala sedla bila su novija i bolje očuvana. Jedno je crno sedlo bilo ukrašeno sjajnim školjkama. Možda pripada Butleru, pomisli Mark. Primakne se bliže da bolje razgleda.

Na jednom su sedlu visjele korice za »vinčesterku«. Drugo je sedlo imalo duge, resama ukrašene korice za lovačku pušku na bizone. Jedna je navlaka bila šira od obične, vjerojatno za skraćenu dvocijevku, koje je oružje rado nosila južnjačka konjica za vrijeme rata.

Drugo crno sedlo imalo je o jabuku pričvršćen tobolac za revolver. Još jedan običaj južnjačke konjice. Ispitujuću opremu, koja je visjela na gredi, Marku je postalo jasno da su ljudi iz Manassas Flatsa zadržali mnoge stare navike.

A onda je opazio onu naročitu navlaku koju je tražio. Nekada je to bila navlaka za običnu pušku, ali vlasnik ju je razrezao, skratio i krajeve zašio zajedno. Navlaka je bila prazna, ali Mark je bio siguran, da je to ona prava. To je bilo sedlo, koje je pripadalo ubojici vozara.

Izvadivši iz džepa nož, dohvati kolan i oštricom zareže tanki rez sa svake strane. Razmišljao je ovako: skoro je nemoguće da neprestano motri na staju, a sumnjao je da može vjerovati stajskom momku. Čovjek, čiji je kolan sada narezao, imat će prije ili poslije nezgodu o čemu će se govoriti i, ako drži uši otvorene, doznat će tko je bio taj. Kad tako dozna za jednog razbojnika, onda će lakše pronaći druge. A do tog trenutka mora ostati miran i ne stvarati sebi neprilike.

Mark sklopi nož i stavi ga u džep, a kolan vrati u položaj u kojem ga je našao. Iziđe kroz vrata i zatvori ih za sobom. U tom trenut-

ku začuje udaljeni topot konjskih kopita s drugog kraja ulice. Pretrči kratku udaljenost do pogrebnog zavoda i stane tamo sakriven u mraku.

Jahač uleti u punom trku u krivinu ulice ispred gradske vijećnice, projuri pokraj saluna »Crni orao« i nestane u mračnoj uličici sa strane. Topot kopita je zamro. Prošlo je nekoliko sekundi. Blijedi odsjaj petrolejke pojavi se na kraju uličice.

Mark potrči ispred prozora pogrebnog zavoda i uleti u mračnu uličicu iz koje nije dopirao nikakav šum. Prođe mimo još jedne zgrade i sakrije se u vežu. Još uvijek nikakva zvuka. U dva skoka pretrči uličicu zadržavajući se u sjeni kuća. Iznenada mu se učini da je čuo šum zatvaranja vrata iz pravca odakle je došao. Prisluhne pažljivo. Ništa.

Ponovno se vrati trkom natrag. Zaustavi se uz rub glavnog skladišta. Vjetar je prestao puhati, i dok je Mark prisluškivao, dopre do njega škripa vrata koja su se zatvarala.

Uvjerivši se, da ga nitko ne slijedi, odšulja se niz uličicu između glavnog skladišta i Butlerova saluna. Žutonarančasto svjetlo osvjetljavalo je pjenom pokrivenog konja, koji je još uvijek dahtao stojeći između sanduka i bačava u uskom prolazu. Svjetlo je dolazilo kroz mali prozor stražnje sobe saluna.

Mark otpuže četveronoške između sanduka i bačava do kraja uličice, šapćući umirujuće riječi umornom konju koji ga je radoznalo promatrao.

Uličicu je presijecao uski prolaz. Iza saluna nalazila se sporedna zgrada, a uz nju staja. Visoka drvena oграда pružala se između natkrive-

nih spremišta i sporednih zgrada iza trgovina. Prolaz je sličio na dugi hodnik, dovoljno širok da mogu proći kola s konjima za razvažanje robe.

Mark se približi vratima kroz koja je ušao jahač i proviri kroz pukotinu između dasaka. Žilavi čovjek sa čupavom crvenom kosom sjedio je na malenoj bačvi, leđima okrenut vratima. Njemu nasuprot sjedio je Butler iza velikog bureta, na kojem je gorjela petrolejka.

— Dakle, pukovniče, isto kao i prije. Pravodobno će nas obavijestiti o utovaru zlata.

— Dobro si to izveo, Red. Kad će utovariti zlato?

— Još se ne zna točno, ali ja mislim sutra uveče ili prekosutra. Hoćemo li to izvesti kao i do sada?

— Ne, ali o tome ćemo kasnije. Imamo problem u gradu koji trebamo najprije riješiti. Neki momak imenom Tucker njuška naokolo u vezi posljednjeg prepada, ali još ništa nije doznao.

— Jeste li sigurni?

— Da — reče Butler mračno — iako me je to stajalo moje najbolje djevojke u salunu. Izgledalo je da su se taj momak i Ellen prilično sprijateljili. Odveo sam je u moju sobu, ne bih li nešto doznao od nje. Najprije nije htjela govoriti ali kad sam je vezao za stolicu i zaprijetio joj razbijenom bocom, odvezao joj se jezik. Međutim, nešto nije bilo u redu s tom kućkom.

— Što?

— Umrla je, a da je nisam taknuo.

— Možda ste je na smrt preplašili — reče Red hihotajući se. — Što ste uradili s njezinim tijelom?

— Predao sam ga Mooreu. On će je noću zakopati negdje u preriji, ali bez oznake groba. Raširit ću glas da nas je napustila i otišla. i tako nitko neće postavljati pitanja.

— Nitko ionako ne postavlja pitanja — reče Red. — Što ćemo s tim Tuckerom?

Mark nije više mogao slušati razgovor. Oko srca ga je zazeblo i morao je sjesti pokušavajući srediti svoje misli. Ellen je mrtva. Postala mu je najbliža osoba u životu, i Butler ju je ubio preplašivši je na smrt.

Zašto li je nju umiješao u ovo? pitao se Mark. Zahvaljujući njegovoj sebičnoj želji za osvetom, ona je platila životom. Netko će stradati zbog toga, a Butler će biti prvi, i to prije nego padne u ruke zakona.

Postupno je postao svjestan da je razgovor u sobi prestao. Pogleda kroz pukotinu vrata, ali soba je bila prazna. Ona dvojica su nestala.

Desno od sebe začuje buku teških koraka. Proviri iza ugla zgrade u mračnu uličicu gdje je jahač ostavio svojeg konja. Konja više nije bilo tamo, a ulica je bila zatvorena velikim sanducima. Red je vjerojatno izišao na prednja vrata, sklonio životinju i sanducima zatvorio izlaz uličice.

Mark skoči u namjeri da potrči prema drugom kraju uličice prije nego bude posve uhvaćen u stupicu. Prekasno! Teško klopavanje kotača i topot konjskih kopita dolazilo je iz onog pravca. Primijetio je u polumraku obrise velikih kola i upregnute konje, koji su u galopu dolazili prema njemu, a netko je iznad njih vitlao bičem.

X

Snažni i teški konji mahnito su jurili uličicom dok su kola udarala o drvene nogostupe lijevo i desno. Čučajući nisko iza sjedala, jedan je tamni lik upravljao uzdama nesmiljeno udarajući konje bičem. Mark potrči prema sanducima koji su mu zatvarali izlaz. Nadao se da će se uspjeti popeti preko njih prije nego kola s konjima stignu do njega.

Dugim korakom skoči naprijed i zagleda se u mrak ispred sebe. S lijeve i desne strane, vjerojatno između sanduka, opazi mutni bljesak čelika. Svjetlo odnekuda s ulice odražavalo se s revolverskih cijevi.

Trkom se vrati natrag odakle je došao. Činilo se da nema izlaza. Sumnjao je da ga čovjek u kolima može vidjeti, ali to više nije bilo važno. Teška kola će ga pregaziti ili smrskati o drvenu ogradu.

Izenada mu sine zamisao. Uzbudeno krene duž zgrada pipkajući rukama u mraku. Posrne nekoliko koraka, spotakne se o žicu, koja mu se zaplete oko noge i uspravi se. Naišao je na kvaku u vratima. Pritisne je i gurne vrata koja se, na njegovo iznenađenje tek malo odškrinu. Mogao je vidjeti krak duge metalne kuke koja je držala vrata zatvorena. Dok su se konji frkćući u trku približavali, Mark se sagne i dohvati žicu. Brzo je saviye u polukrug, lagano pritvori vrata olabavivši tako kuku, gurne žicu i izbaci kuku iz željezne karike na unutrašnjoj strani. U trenutku kad je otvorio vrata, lijevi konj zaprege udari ga i ubaci unutra. Mark je u padu uspio za sobom zalupiti vratima.

Prošlo je par sekundi nakon čega odjekne bučni tresak kraja uličice, divlje rzanje konja i lomljava sanduka. Kad se buka stišala, Mark začuje korake koji su se približavali i stali. Prisloni uho na vrata.

— Jesi li ga dohvatio?

— Ne! — odgovori glas. — Jesi li siguran da je bio ovdje?

— Siguran. Možda je prošao kraj tebe. Svakako nije prošao kraj nas.

— U ovoj uličici nema toliko mjesta da se mogu mimoći upregnuti konji i čovjek. Ne znam kako, ali taj se kućkin sin nekako izvukao odavde.

— Pa ... možda je skočio preko ograde ili se popeo na jedan od krovova. Znam samo da nije ovdje.

— Da ... Slušaj, jedan je konj ranjen u glavu. Ako nisu suviše uplašeni, izvedi ih nekako odavde. Udesit ćemo Tuckera kasnije, ovaj put nećemo promašiti.

— Prestani blebetati i pomози mi oko konja.

Mark olakšano uzdahne, okrene se od vrata i opazi da nije sam u sobi.

S kreveta u kutu gledala ga je djevojka držeći u jednoj ruci ponjavu povučenu do vrata, a u drugoj pištolj uperen u njega.

— Tko ste vi? — upita ona mirnim glasom.

— Zovem se Tucker, gospođice. Napolju su ljudi koji me žele ubiti, a ovo je jedino mjesto gdje sam se mogao sakriti.

Svijeća sa noćnog ormarića bacala je blago svjetlo na nju. Imala je oko dvadeset godina i dugu plavu kosu koja joj je padala na ramena. Lice joj je porumenilo dok ga je gledala svojim plavim očima.

— Hoćete ... hoćete li ovdje stajati cijelu noć zureći? — upita ona.

— Pa, moram priznati, gospođice, ne znam što me je više privuklo, vi ili ova cijev revolvra uperena u mene.

— A kako bih trebala postupiti prema potpunom strancu koji usred noći provaljuje u moju trgovinu?

— Zar vi sami rukovodite glavnim skladištem? — upita Mark obazirući se oko sebe. Nalazili su se u stražnjoj sobi trgovine.

— Moj otac i ja vodimo trgovinu. Ja sam Annie Sanderson. Ali što je s vama? Zašto vas oni ljudi žele ubiti?

— Ne mogu vam reći. Jedna je djevojka već izgubila život jer je previše znala o meni.

— U redu — reče Annie ozbiljno. — Dajem vam priliku da birate: ili ćete mi sve reći, ili izlazite napolje. Obećavam vam da ću pucati ako pokušate bilo kakvu varku.

— Pa, dobro, pobijedili ste — reče Mark držeći ruke podalje od revolvra dok je sjedao na bačvu. — Jeste li poznavali obitelj Dodson?

— Ne, nikada nisu ušli u našu trgovinu. Svaka osoba koja živi ovdje dođe prije ili kasnije do nas, jer smo mi jedino skladište miljama unaokolo. Tu nema Dodsonovih, gospodine Tucker.

— Ime mi je Mark. Dakle, na groblju postoje dva groba označena s gospodin i gospođa Dodson. Znači, netko je drugi pokopan tamo.

— Što mislite time reći?

— Ja sam zastupnik poduzeća Continentl Overland, Annie, a ona dvojica, zakopana tamo na groblju su moji prijatelji, također zastupnici. Negdje u Manassas Flat-su nalazi se pedeset tisuća dolara u

zlatu. Imam namjeru pronaći taj novac i ubojice.

— A ... a djevojka, koja je izgubila život?

— Ellen Richardson. Radila je preko u salunu. Znala je koliko i vi sada, Annie. Žao mi je što sam vam to ispričao. Ne mogu više ostati. Bilo bi loše da me nađu ovdje.

— Ne, stanite. Iza svega ovoga krije se Butler. Samo on ima mozak i živce za tako nešto. Moj otac nije sada ovdje, otišao je po robu. On je dobar čovjek, ali slabić. Godinama pokušavamo srediti račune s Butlerom, ali nismo u stanju.

— Što vam je uradio?

— Butler uzima ono što želi. To valjda već znate. Dakle, kad sam bila djevojčica, htio je uzeti moju majku, ali ga ona nije htjela. Voljela je mogeg oca.

— I što se dogodilo?

— Najprije nas je Butler htio izbaciti i oduzeti nam trgovinu. Imali smo prijatelje, dovoljno jake da nas podrže kad je krenulo po zlu. Majka je oboljela, a u isto vrijeme neki Butlerovi ljudi pretukli su oca i ostavili ga na ulaznim vratima. Otada je izgubio živce, a majka je umrla.

— Kad je to bilo?

— Majka je umrla kad sam imala devet godina, a kako nje više nije bilo, Butler je izgubio zanimanje za nas, osim što je primorao oca, da mu svaki mjesec daje postotak od zarade, kako nam dućan ne bi izgorio.

— To malo mijenja cijelu stvar. Kad se vraća vaš otac?

— Ne znam točno. Možda sutra ili prekosutra. Zašto?

— Jeste li vidjeli nekog čovjeka koji nosi sa sobom pušku s otpiljenom cijevi?

— Ne. Zašto?

— Možda ga vaš otac zna. Možda mu je jednom prodao nekoliko metaka.

— Zašto je taj čovjek s tom puškom toliko važan?

— On je jedan od ubojica koje tražim. Prvo želim njega uhvatiti. To će prisiliti druge da se otkriju.

— Suviše je onda opasno da noćas izlazite napolje, Mark. Upitajte oca, kad se vrati. Možete spavati u dućanu iza tezge. U onoj komodi tamo naći ćete pokrivač i jastuk.

— Vrlo sam vam zahvalan — reče Mark.

— Nemojte ni slučajno pokušavati da se ušuljate ovamo. Ovaj revolver držim stalno pod jastukom.

Mark prstima dodirne obod svojega šešira i napusti sobu. Prije nego će rasprostrti krevet u trgovini iza tezge, Mark razgleda prodavaonicu u koju je ulazilo svjetlo iz stražnje sobe kroz otvorena vrata. Uza jedan zid bila je naslagana piramida metalnih vjedara, na polici bale tkanine, na podu kante s bojama, lopate, trnokopi, pile, motike, svjetiljke, pa kutije sa čavlima, odvračačima, klinovima i drugom željeznom robom. Na drugoj polici iza tezge bili su poslagani tanjuri, lonci, oledala, četkice za zube i lijekovi.

Dok se spremao na spavanje, razmišljao je o tome koliko bi Butler mogao imati ljudi. Ako on stoji iza tih pljački poštanskih kola, mora imati najmanje desetoricu. I pipničar u salunu je očito bio njegov čovjek, ne računajući Carwella i Reda. A možda i poneki poslovan čovjek ili farmer kojeg je Butler mogao držati u svojoj vlasti.

Mark nije dalje razmišljao, jer je zaspao tvrdim snom.

XI

Ružičasto svjetlo zore prodiralo je kroz prednji prozor trgovine dok je Mark opasivao opasač s revolverima. Složio je pokrivače i zajedno s jastukom ostavio ih na tezgi. Stavio je šešir na glavu i, držeći čizme u rukama, približio se vratima stražnje prostorije provirivši unutra.

Annie je još spavala. Plava kosa rasula se po jastuku i oko njezina vrata. Dogorjela svijeća tinjala je polako, Mark ju je neko vrijeme promatrao, zatim se okrene, počeo ulaznih vrata trgovine, tiho ih otvori i klizne napolje. Zatvorivši ih iza sebe, navuče čizme i uputi se prema staji. Bilo je vrlo rano, i ulice su bile prazne. Oživjet će tek negdje oko sedam sati.

Odlučio je da ne ostane u gradu. Ako se uspije domoći svojeg konja, ulogorit će se negdje izvan grada, najvjerojatnije u šumi na bregovima. Vrijeme je da počne s napadom.

Na ulici opazi tamnu mrlju. Prišavši bliže, sagne se i umoči prste u nju. Krv. Tragovi krvi vodili su po ulici u suprotnom pravcu od staje. Krv je sigurno potjecala od konja ranjenog prošle noći. Mark je želio slijediti tragove da bi doznao čiji su konji bili upotrebljeni, ali nije bilo više vremena za to. Svake je sekunde postajalo sve svijetlije. Potrči prema staji. Iznad istočnog obzorja pojavio se rub Sunca. Mark uđe u staju. Svjetlo je prodiralo kroz pukotine na drvenim zidovima i kroz otvorena vrata. Prolazeći mimo pregrada, Mark se uputi do svojeg konja. Brandy Joe zarže u znak prepoznavanja.

— Hajde, Joe, moramo nestati iz grada — šapne Mark stavljajući konju ular na glavu. Zatim ga osedla, pritežući kolan. Uzme pušku, koja je još uvijek stajala kraj vratiju, i stavi je u korice iza sedla. Na stupu kraj pregrade ostavi nekoliko novčića koje je bio dužan stajskom momku za timarenje.

Izenada začuje jasno škljocanje oružja i prigušeni šapat izvana. Uхвати konja za uzde i baci ga u sedlo. S revolverom u ruci čekao je napetih mišića. Kad su se vrata stajanja počela otvarati, ispalio je hitac i u isti čas odjeknuo je jauk s druge strane. Mark zabije pete u slabine konja, koji u velikom skoku jurne naprijed, udarivši lijevom stranom snažno u poluotvorena vrata i izjurivši napolje očito nepovrijeđen.

Ispred stajanja nalazila su se petorica ljudi. Prepoznao je Carwella i Reda, ostala dvojica ležala su na zemlji. Jedan je bio ranjen Markovim hicem, drugi onesviješten od udarca stajskih vrata. Carwell je imao »winchesterku«, i kad je Mark projurio mimo njega, on se okrene i nacilja. Sagnuvši se nisko u sedlu, Mark se okrene i ispali drugi hitac koji podigne prašinu ispred šerifova zamjenika. Carwell ispusti pušku i uzmakne korak trljajući oči.

Brandy Joe je jurio punim trkom i Mark ga usmjeri prema bregovima na udaljenosti od nekoliko milja. Okrenuvši se u sedlu, opazi da ga jahači slijede. Hoće li njegov konj izdržati? Činilo se da nije stvoren za trčanje na velike udaljenosti. Po svaku cijenu mora stići do šuma na bregovima u kojima bi se moglo lako sakriti.

Imao je pravo. Brandy Joe počeo je usporavati. Jahači su se nalazili

nekoliko stotina metara iza njega i za sada je bio izvan dohvata njihova oružja.

Međutim, jahači su ga uskoro počeli stizati. Metak fjučne iznad Markove glave. Konj je teško disao, ali ga je Mark udaranjem uzde podržavao u trku tražeći pogodno mjesto za kaskanje. Mark baci još jedan brzi pogled prema natrag. Na čelu trojice konjanika jahao je Carwell mašući revolverom u zraku.

Tlo je postajalo neravnije, a sa strane počele su se pojavljivati visoke kamene stijene. Još je bio daleko od šuma u bregovima, ali nije imao drugog izbora. Ako uspije sjahati s puškom u ruci i uhvati zaklon iza onih kamenih gromada, može skipnuti jednog ili dvojicu iz potjere koji će ispred njega stajati na brisanom prostoru.

Konj je trčao posljednjim snagama. Približivši se skupini niskog stijenja, Mark zaustavi konja, izvuče pušku iz korica, skoči iz sedla i rukom pljesne životinju po stražnjici. Brandy Joe otetura u stranu teško dahćući i divlje kolutajući bjeloočnicama.

Mark se smjesti iza kamena, ubaci metke u cijev i osloni pušku o rame. Carwell je jahao na čelu, udaljen nekih dvjesto metara. Nagnuvši se preko kamena, Mark nacilja i opali.

Carwell se naglo trgne prema natrag, a revolver ispadne iz njegove ruke. Ipak, ostao je u sedlu. Lijevo se rukom zgrabi za desno rame.

U međuvremenu jedan je jahac zaustavio konja, podigao pušku i opalio. Mark ga je pokušao izbjeći, ali je osjetio žareću bol na desnoj podlaktici. Metak ga je okrznuo, ali

nije bilo ništa ozbiljno, pa Mark uzvratí pucnjavom. Metak pogodi jahača, koji polako ispusti pušku pokušavajući se uhvatiti konju za grivu. Ali ruke mu beživotno klonu uz tijelo, i on isklizne iz sedla.

A onda, daleko preko prerije, u pravcu grada, Mark opazi oblak prašine. Nadnese ruku nad oči. Polako, kako se oblak prašine primicao, mogao je raspoznati crne mrlje. Jahači! Butler mora da je poslao još ljudi iz grada, i činilo se da ih ima tridesetak.

Prva trojica su se povukli ostavljajući mrtvog druga na zemlji. Vjerojatno im je Carwell naredio da pričekaju dolazak ostalih, pomislio je Mark. S puškom u ruci otrči između kamenja prema jednoj padini udaljenoj nekih petsto metara od mjesta gdje je sjahao s konja.

Okrenuvši se natrag, opazio je da se skupina iz grada pridružila Carwellu i sada su zajedno punim kasom jurili prema njemu. Teško dišući, Mark nastavi trčati. Već je mogao vidjeti obrise padine, koja je izgledala poput kanjona. Trčao je posljednjim snagama. Stane na trenutak i još se jednom okrene. U jutarnjem suncu sijevale su sablje i čuo se stari ratni poklik Južnjaka, koji nije čuo od rata. On će možda uspjeti udesiti dvojicu, trojicu, ali će ga ostali sasjeci sabljama.

Mark se približio rubu padine. Osjetio je svježí povjetarac. Ponovno pogleda iza sebe. Jahači su ga skoro stigli. Očito ga nisu namjeravali ubiti odmah, jer su bili udaljeni na revolverski pucanj. Raširili su se lepezasto, a nekoliko njih približavalo mu se sa izvučenim sabljama.

Jedan od jahača kružio je ispred njega pokušavajući ga odrezati od ruba padine. Ne prekidajući korak, Mark izvuče svoj revolver, podigne ga i opali u čovjeka. Sablja mu ispadne iz ruke i čovjek se otkotrlja na zemlju. Odjeknu ljutiti povici i Marku se učinilo da je čuo Butlerov glas koji ih je obuzdavao.

Mark se popne na rub padine čiji se kameni zid spuštao nekih petnaest metara u dubinu prema malom potoku. Nekoliko mršavih borova virilo je u nejednakim razmacima iz stijenja. S konjem bi bilo nemoguće spustiti se niz tu strminu, ali bi čovjek sam mogao to učiniti bez poteškoća.

— Pa on će skočiti u kanjon, pukovniče!

Mark skoči preko ruba.

— Pucaj!

Skočio je prekasno. Osjeti žareći udarac u grudí, zatim klizne niz strminu udarajući o krhka stabla i prevrćući se preko kamenja. Bol mu se popne uz hrptenjaču i rasprsnese u glavi, a pred očima mu se zacrní.

XII

— Sići ću dolje i dovršiti ga, pukovniče — reče Red strugajući palcem po oštrici svojeg noža.

— Nije potrebno. Ako taj kučkin sin i nije sad mrtav, bit će to za nekoliko sati. Mora da se sav smrskao u padu. Osim toga, pogledaj krv.

Red pogleda niz padinu. Crta grimizne boje, prekinuta samo na mjestu gdje je Markovo tijelo odskočilo u zrak, vodila je do nepokretne hrpe čovjeka na dnu kanjona.

— Imate pravo, pukovniče — zaključi Red. — Neće se više penjati ovamo. Kladim se da će ga lešinari napasti prije zalaska sunca. — Zadovoljno se isceri, pokazujući žute zube.

— Htio sam da to izvedemo polaganije, ali svejedno, sad je gotovo — reče Butler. — Hajde, momci, vraćamo se u grad. Pozivam vas na piće.

Jonas Sanderson rukom otjera muhu sa svoje čelave glave. Posegnuvši ispod sjedala izvuče šešir širokog oboda i stavi ga na glavu. Iako je bio tek svibanj, popodnevno je sunce prilično prigrijalo, a Jonas nije bio naviknut na vrućinu.

Promatrao je preriju ispred sebe i obzorje koje je treperilo na sunčevoj toplini. Na plavom nebu lebdjelo je nekoliko oblaka. Konj je polako ali ustrajno vukao kola.

A onda je iznenada primijetio crne, neodređene mrlje, koje nikako nisu mogle biti oblaci, jer su se polako okretale, plešući u zraku, na visini od nekoliko stotina metara. Jonas priveže kraj uzde za ručku kočnice, otvori jednu drvenu kutiju iza sjedala, pročeprka po njoj i izvadi mornarski durbin. Izvukavši okular, stavi ga na oči, promatrajući mrlje u daljini.

— Oho! — usklikne iznenađeno. — Lešinari!

Crnokrile ptice polako su kružile u zraku. Jonas ih je neko vrijeme promatrao. Vraćajući durbin natrag u drveni sanduk, odlučio krenuti na to mjesto. Odveže uzde i lagano pljesne njima konja po stražnjem dijelu.

— Hajdemo vidjeti što to vrebaju lešinari — reče on.

Dovezavši kola pred blagu izvisinu, zaustavi ih, ponovno zaveže

uzde i skoči na zemlju. Za svaki slučaj zatakne za pojas teški pištolj. Krenuvši do ruba uzvisine, zaustavi se i baci pogled u kanjon. U stijenu kanjona bila je dinamitom usječena cesta.

Jonas se zagleda u klanac, ali nije mogao vidjeti ništa neobično. Ponovo pogleda ptice. Još su uvijek kružile, ali nešto niže nego prije. Ispitujući još jedanput pogledom dno klanca, najednom opazi jedan lik ispružen na zemlji.

— Pa to je čovjek! — usklikne i požuri prema cesti. Trčao je teško dišući niz strmu cestu. Nisam više mlad, pomislio je s bolom u sebi kad su mu noge počele klecati.

Čovjek je ležao na drugoj strani potoka, u mekanom mulju. Jonas je mogao vidjeti tragove krvi na strmoj stijeni iza njega i shvatio je da je čovjek doživio težak pad. Potok je bio plitak i Jonas ga brzo pregazi.

Stigavši do njega, okrene ga na leđa. Ranjenik je bio plavokosi momak, a tragovi krvi potjecali su vjerojatno od puščane rane u prsima. Začudo, čovjek je još bio živ, iako je jedva vidljivo disao. Jonas potrči do potoka, zagrabi vodu u šešir, vrati se natrag, klekne na koljena i hladnom tekućinom poškropi lice ranjenika. Zatim dlanom zagrabi još vode i ulije je ranjeniku u usta. Ovaj otvori oči i muklo zastenje.

— Samo mirno, mladiću — reče Jonas. — Imaš ranu od metka, ali sudeći po krvi na jednoj i drugoj strani, metak je prošao skroz. Srećom dosta visoko i nije zahvatio pluća i srce.

Ranjenik je pokušao nešto reći, ali su mu usta bila suha. Jonas ga

je polako napajao vodom sve dok čovjek nije sklopio oči i slabašno kimnuo glavom.

— Zahvaljujem — reče zadihano — Tucker, Mark Tucker.

— Ja sam Jonas Sanderson. Doveduću moja kola, a ti se dotle odmaraj ovdje.

Kad je pala večer, Mark je već sjedio kraj vatre. Jonas Sanderson uredio mu je ranu prilično dobro. Bilo je bolno, ali Mark je bio siguran da je rana čista i da nema straha od zapaljenja. Starac je čak pripremio juhu od zeca, koja mu je razbistrila glavu.

— Kako to da ste se toliko potrudili oko mene, gospodine Sanderson? Mogao sam biti razbojnik ili ubojica u bijegu — obrati se Mark starcu.

— Sumnjam. Ne mogu ti reći kako znam. Možda je to osjećaj.

— Recite, niste li vi možda Sanderson koji vodi glavno skladište i trgovinu u gradu?

— Da, ja sam taj. Ali tvoje pitanje potvrđuje jednu stvar: imao si sumnjivo zadovoljstvo da budeš u Manassas Flatsu.

— Pa... jedno od zadovoljstava je bilo da sam imao čast upoznati vašu kćer, koja mi je spasila život.

— I to očito od Butlerovih ljudi — odgovori Jonas, podižući obrve. — Zašto su te htjeli ubiti?

— To sam već ispričao Annie, pa ću i vama reći istinu. Ja sam predstavnik Continental Overlanda i istražujem smrt dvojice naših zastupnika i krađu zlata. Prije nekoliko dana napadnuta su poštanska kola u kojima sam se vozio. Ubijen je jedan vozar i putnik, a zlato ote-to. Siguran sam da je u to umiješan

Butler. Možete li mi reći nešto o njemu?

— Ne više nego što ti je rekla Annie. Čovjek drži pod svojom vlašću cijeli kraj. On se prvi nakon rata nastanio ovdje i, kad je u kanjonu otkriveno zlato, kupio ga je zajedno sa zemljom u okolici. Sakupio je bogatstvo, prodavajući zemlju i pravo na kopanje zlata, ali su rudnici iznenada presahnuli i ljudi su počeli odlaziti.

— Kakav je Butlerov položaj danas?

— Teško je reći, jer je sve obavljeno tajnom. Veći dio zarade utrošio je na izgradnju grada, pilane i trgovinu, ali grad polako umire. Ljude je ovdje držalo jedino zlato, a kad je ono nestalo, otišli su i oni.

— Nešto nije u redu u cijeloj toj stvari, ali još ne znam što — reče Mark.

— Ima jedan starac koji bi nam mogao nešto više reći, jer zna o tome više nego ja. Upravo sam bio na putu k njemu kad sam naišao na tebe. Dovožim mu namirnice.

— Možemo li poći večeras k njemu?

— Živi gore u kanjonu, na milju odavde. On je moj rođak, Snootie Sanderson. Stari pustinjски štakor se ne predaje. Zaklinje se da u ovom kanjonu još ima zlata. Godinama ga je ovdje tražio.

— Pođimo do njega.

— Stani časa, Mark. Čak ako i jesi sposoban da putuješ, nisam siguran, hoće li Snootie dozvoliti da mu dovedem stranca. On je pomalo sumnjičav, znaš. Nastradao mu je mozak na vreloj suncu tokom svih tih godina kopanja.

— Ali vi možete razgovarati s njim, gospodine Sanderson. To je

od velike važnosti za mene. Možda zna nešto odakle bih ja mogao početi.

Primijetivši nestrpljivost na Markovom licu, Jonas je konačno pristao.

— U redu, sinko, ali kao što sam ti rekao: on je predugo bio na suncu i predugo je živio sam. U posljednjih nekoliko mjeseci je malo poremećen.

— Ipak, pokušajmo, gospodine Sanderson — reče Mark naporno ustajući na noge.

Jonas je pronašao Markov revolver, ali s njegovom puškom i konjem nisu imali sreće. Staru »henryjevku« je netko očito uzeo, a Brandy Joe je ili odlutao natrag u grad ili nekuda u ravnice.

— Hajde, pomoći ću ti u kola. I ne diži ruke previsoko, jer bi se rana mogla opet otvoriti.

— Da, gospodine.

Mark je držao uzde, dok je Jonas pogasio vatru i pobacao stvari u stražnji dio kola. Iako su se poznavali tek nekoliko sati. Marku se on dopao. U njemu je bilo blagosti, što ga je odvajalo od ostalih ljudi u Manassas Flatsu. Annie je uvelike podsjećala na svojeg oca i imala je iste plave oči kao on. Imao je pedeset godina, ali je izgledao stariji. Vjerojatno je na njega utjecala smrt njegove žene i stalna borba s Butlerom svih tih godina.

Dugujem mu svoj život, pomisli Mark. Da nije bilo njega, postao bih žrtvom lešinara. Dužnost mi je da mu skinem s vrata Butlera kako bi mogao u miru proživjeti ostatak života. Da, to je najmanje što može učiniti za čovjeka koji mu je spasio život.

XIII

Kanjon je noću izgledao zastrašujuće. Iako je Jonas nauljio osovine kotača, oni su jezivo škripali na kamenitoj površini. Lanci na konjskoj ormi i na kolima zveckali su i njihov se zvuk odbijao od stijena čudno iskrivljen. Velike rupe, crnje od mraka, zjapile su poput ogromnih ralja. Mark se okrene Jonasu široko otvorenih očiju.

— Stari rudnici — reče starac — ili ono, što je ostalo od njih. Čudnovato. Baš kad bi se činilo da će rudnici iscrpsti, netko bi opet naišao na žilu — obično vrlo malu, ali vijest bi se brzo pročula i ponovno bi ljudi navalili rijući kao krtice.

— Nije mi jasno — reče Mark. — Nikada prije nisam čuo za nalazišta zlata u Kansasu.

— Nisam ni ja, Mark, ali bilo ga je. Vidio sam ga vlastitim očima. Neke su žile u pukotinama između tvrdog kamenja bile poput koluta žice od čistog zlata, a druge su ličile na listiće. Ali zlato je uglavnom pronalazeno u rudači tu naokolo. Jedan je rudar naišao na zlato u sitnim kuglicama od kojih su neke bile veličine graška.

— Pretpostavljam da je postao bogat čovjek.

— Ne, nije, što je dosta smiješno. Kad je svu tu količinu zlatnih kuglica, koje su stale u jedan džep, rastopio, dobio je šipku veličine jednog revolverskog naboja. Imao je sreću ako je od njega izvukao par tisuća dolara.

— A ostali?

— Nisam se brinuo za to, ali sad kad si to spomenuo, ne sjećam se da je itko od njih postao bogat, osim možda Butlera, koji je svu

trgovinu imao u rukama dok je trajao procvat a onda, kad su rudnici presahnuli, prodao je svu zemlju onima koji su htjeli ostati ovdje.

— Mislim da mi je sada sve prilično jasno, samo da čujem što će mi još vaš rođak ispričati.

— Na što ciljaš, Mark?

— Bolje da vam za sada ne govorim ništa dok mi se sve misli u glavi ne srede, gospodine Sanderson.

— Nikad prije nisam mnogo razmišljao o tome, ali sada dok o tome razgovaramo, ova trka za zlatom čini mi se pomalo neobičnom. Ispada da je Butler jedini koji se u toj trci obogatio.

— Kako stoji sada?

— Rekao bih da još uvijek ima u vlasti većinu grada i farmera, ali posao u salunu mu baš ne cvate; vidio si to i sam. Goniči stoke prolaze zapadno od grada, i zato nema mnogo ljudi kao u danima zlatne groznice. Ako Butler sada zarađuje novac, sumnjam da je to na pošten način.

Gromoglasni prasak prolomi se kanjonom. Metak prozviđi kraj Markova uha i razdere platneni krov kola iza njega.

— Netko puca u nas — promuća Mark, vadeći revolver iz korica.

— To je Snootie. Čuo je kola, a nije raspoznao naše glasove — odgovori mirno starac.

— Snootie! Snootie! Jesi li to ti? — poviče Jonas. — Ne pucaj, to sam ja, rođak Jonas. Dovodim prijatelja sa sobom.

Kroz mrak odjekne kreštavi glas:

— Kako mogu znati jesi li to ti?

— Da nisam to ja, kako bih znao tvoje ime, budalo? — vikne Jonas natrag.

— Imaš pravo, priznajem — promrmlja glas iz tame. — U redu, rođače, prilazi.

Jonas posegne rukom iza sjedala i izvuče svjetiljku. Upali je i podigne u zrak. Narančasto svjetlo obasja kraj oko njih. Jonas pomogne Marku sići s kola i uhvativši uzde konja krene naprijed. Išli su polako sve dok iz mraka ispred njih nije zasjalo drugo svjetlo.

— Mislio sam da nećeš nikad stići s mojim zalihama, rođače — javi se Snootie hrapavim glasom. — Valjda ti je sunce osušilo mozak.

Kad je svjetlo obasjalo starčevo lice, Mark je smjesta shvatio odakle mu nadimak Snootie.*

Starac je imao najduži nos koji je Mark ikada vidio. Bio je uzak, dugačak i na kraju zakrivljen kao kljun u orla.

— U što to zuriš, mladiću? Nisi nikad prije vidio nos? — zareži starac ljutito.

— Ne. Ovaj... da, jesam — promuća Mark.

— Hajde, Snootie, znaš prokleta dobro, da on nije nikad prije vidio takav kljun, kao što je tvoj. Osim toga, ti si ponosan na njega, i ti to znaš — umiješa se Jonas.

— Svakako da sam ponosan. Bio sam najbolje njuškalo u Sjevernoj vojsci. Sam general Billy Sherman rekao je da na čitavom Potomacu nije bilo momka koji bi brže nanjušio Južnjake od mene.

— Jesi li u posljednje vrijeme nanjušio nešto zlata? — upita Jonas.

— Nisam. Da nisam vidio druge kako su vadili zlato odavde, odu-

* snooty — njuškalo

stao bih već poodavno. Ali ja znam da ga mora još biti negdje.

— Ne bih bio tako siguran — reče Mark.

— Što? — upita Snootie ozlojeđeno.

— Pobrinimo se za konje i vaše zalihe, pa ću vam obojici onda reći što mislim o tome.

* * *

Kad su nakon dvadesetak minuta sjedili uz vatru ispred Snootiejeve kolibe, ovaj se okrene Marku:

— Najprije, nisi mi rekao svoje ime, mladiću, a drugo kako znaš da ovdje u ovom kanjonu nema zlata?

— Zovem se Mark Tucker i radim za Continental Overland. To, što mislim da ovdje nema zlata... pa, nisam baš siguran u to, ali znam da nikad nisam čuo za nalaze zlata u Kansasu. Možda mogu objasniti tu prevaru.

— Slušamo te, mladiću.

— Vi ste bili izviđač u Sjevernoj vojsci, Snootie. Jeste li ikada čuli priče o nekakvom blagu Južnjaka? — upita Mark.

— Jesam, ali to su glupe brbljarije u koje nitko nije vjerovao.

— Razgovarao sam s nekim ljudima nakon rata, južnjački političari, koji su rekli, da krajem rata Jug nije bio tako blizu propasti, kako je to mislio Abraham Lincoln. Imali su zlata, ali im to nije koristilo. Mogli su kupovati oružje i zalihe krava, ali nisu imali ljudi, i u ratničkoj vještini mi smo ih nadmašili na svim frontovima.

— Ne vidim, kakve to veze ima — reče Jonas.

— Ima. Uvjeran sam, da su Južnjaci imali zlata. Govorilo se da su pronašli potonule španjolske lađe s

blagom nedaleko od obala Floride. Drugi su pričali o pljačkanju Indijanaca dolje u Meksiku. Jedan je momak čak tvrdio da je Jeff Davis poslao naročitu bandu pljačkaša preko Meksika do oceana i kroz Južnu Ameriku da se dočepa zlata i donese ga.

— Sve su to bapske priče i ne vidim kakvu vezu imaju s prevarom u Manassas Flatsu?

— Je li Butler doveo sve svoje ljude ovamo poslije rata?

— Ne odmah — odgovori Jonas. — Najprije je došao sam i kupio od države skoro svu zemlju tu naokolo. Zatim je poslao po svoje ljude da mu pomognu izgraditi grad.

— Butler je bio vlasnik južnjačkog zlata, barem jednog dijela — reče Mark.

— Što? Ti si lud, momče!

— »Crni orlovi« izveli su svoj posljednji pothvat u istočnom Tennesseeju, koliko se sjećam — nastavio je Mark — a nakon toga su neki od njih zajedno s Butlerom viđeni u Richmondu upravo kad je svršio rat. Rekao bih da je on uspio na neki način ukrasti to zlato i dovesti ga kolima ovamo na zapad, ali sam. Sumnjam, da su njegovi ljudi znali za to. To je bio možda samo dio zlata, ali njemu je to bilo dovoljno.

— Ako je točno to što govoriš, onda je on mogao biti bogat čovjek, Mark.

— Ne tako bogat, gospodine Sanderson, ali imao je namjeru izvući još više novaca i zadržati svoj položaj i vlast nad ljudima.

— I što je radio? — upita Snootie, kome se priča učinila posve uvjerljiva.

— Ja to samo pretpostavljam, zapamtite, ali kad mi je gospodin

Sanderson počeo govoriti o tome kakvo je bilo nalazište zlata, počeo sam sumnjati. Rekao bih da je Butler istopio zlatò u kuglice i u žice, a dio rastopljenog zlata jednostavno ulio u pukotine kamenja.

— Hoćeš reći, da je zlatom samo poskropio ove stijene, ove rudnike ovdje?

— Tako izgleda, Snootie.

— To znači onda da ovdje više nema zlata. Znači, da sam uludo potratio sve ove godine — promrm-lja starac snuždeno.

— Uskoro će se ovdje opet pojaviti zlato, ali zlato koje pripada Continental Overlandu. S obzirom na to da grad polako propada, Butler je poduzeo pljačke poštanskih kola i ima namjeru ponovno stvoriti zlatne rudnike. Ako posao proradi, prodat će još zemlje, zaraditi još novaca i nestati.

— I što ćeš poduzeti? — upita Jonas.

— Sprema se još jedan napad na poštanska kola. Čuo sam kako se o tome priča u gradu. To znači još ubijenih ljudi i još ukradena zlata. A to ne smijemo dopustiti.

— Prokleti lopov. Toliike sam godine uzalud strugao po tim stijenama. Ja sam uz tebe, mladiću, pomoći ću ti da ga uhvatiš.

— Hvala, Snootie, svaka mi je pomoć dobro došla.

— Znaš, Mark, previše sam dugo Butlera imao na grbači plaćajući mu novac za zaštitu. Nikad neću zaboraviti koliko je jada prouzročio mojoj ženi. Još gore, čini mi se, da je bacio oko na Annie. I ja sam uz tebe. Predugo sam gutao blato. Ona je sve što imam, i neću dozvoliti da je dirnu njegovi prljavi prsti — doda Jonas.

— Kažeš, da si naišao na tog momka na dnu Bonanza kanjona?

— Aha, tako je, zamjeniče šerifa, ali nisam mu mogao mnogo pomoći.

— Jesi li dopremio njegovo tijelo u grad?

— Jesam li, do vraga, nisam! Zašto praviti tu glupost? Lešinari su ga tako udesili da bi ga se teško moglo prepoznati.

— Jesi li pronašao kakve papire kod njega?

— Nisam ni tražio. Momak je tako zaudarao da nisam htio niti pogledati ima li novaca u džepovima.

— Dobro, starče, koliko je bio visok taj momak, kakvo je odijelo imao na sebi i jesi li ga na neki način mogao prepoznati?

— Da razmislim. Bio je po prilici vaše visine, obučen kao govedar, ali bez širokih kožnatih hlača. Ah, da, još nešto. Imao je žutu kosu, kao boja grive u palomina*.

— U redu, to je već nešto. Hvala ti, starče. Pokušat ćemo pronaći tko je on.

— Lukavi vraže — promrmlja Snootie kad je izišao iz šerifova ureda. — A sad moram potražiti mjesto gdje bih mogao načuti nešto o pljački poštanskih kola, kako sam dogovorio s Markom.

— Dobar dan, Annie, danas izgledate lijepo, — reče Butler ulazeći kroz vrata glavnog skladišta.

— Mogu li vam pomoći u nečemu, pukovniče? — upita ona.

*Palomino — konj zlatnožute boje, bijele grive i repa

— Vaš je otac zakasnio s plaćanjem, a vi to znate, djevojko — reče Butler s vučjim sjajem u očima. — Dajte mi taj novac sada, pa ćemo izbjeći nesporazum.

Annie je znala o čemu on govori. Jedan im je mjesec bio prilično slab i nisu mogli platiti. Idućeg jutra veliki izlog trgovine osvanuo je razbijen.

— Bojim se da je otac spremio nekuda novac prije odlaska, a nije mi rekao kuda.

— Pa dobro — reče Butler primaknuvši se bliže — ovaj put možemo urediti drugi način plaćanja.

Annie se naježila koža. Bio je stariji od nje dvadeset i pet godina i bila joj je odvratna i sama pomisao da je dodirne. Najprije je hlepio za njezinom majkom, a sada i za njom. Užasnula se pri pomisli...

— Otac će se uskoro vratiti — odgovori ona slabim glasom.

— Ne zanima me on niti njegovih nekoliko dolara koje mi duguje.

Annie se nagonski povlačila prema stražnjem dijelu trgovine. Butler se kretao polako, ali nasrtljivo. Prije nego je postala svjesna toga, prošla je kroz vrata stražnje sobe.

— Ne — reče Annie izbezumljeno. Suze su joj potekle niz lice dok je Butler posegnuo za njom. Dodirnuo joj je kosu i ona se je, trgnuvaši, spotakla o krevet i pala na nje-ga.

Kad se Butler sagnuo nad njom, ona se zgrbi i u strahu priljubi uz jastuk. A onda, sjetivši se, rukom pođe ispod jastuka, izvuče revolver i uperi ga u njegove slabine. Butlervo se tijelo ukoči kao suha koža.

— Napolje! — poviče ona. — Napolje, prije nego vas ubijem.

Vikala je skoro histerično. Butler se povlačio natraške kroz vrata i iz trgovine psujući iz sveg glasa. Kad je bio na ulici, ona potrči i zakračuna vrata, a zatim klone plačući.

Snootie je ležao u mračnoj uličici iza šerifova ureda. Bila je rana večer i znao je da ga ovdje neće nitko tražiti. Kako je zakon u Manassas Flatsu pripadao Butleru, ovo je bilo dobro mjesto da se nešto dozna.

U mraku je odjeknulo teško lupanje čizama. Snootie je čuo kako su se vrata otvorila i zatim zatvorila kad je čovjek ušao u šerifov ured.

— Butler poručuje da će za pola sata biti sastanak kod pogrebnika. Pazite da vas nitko ne vidi kad ulazite tamo.

Dvojica u uredu odgovorili su nešto i posjetilac iziđe, vjerojatno da prenese poruku dalje.

Ustajući na noge, stari kopač zlata odšulja se duž zgrade sve do ugla. Preko puta ulice opazi tamni obris pogrebnog zavoda i otvorena vrata. Duboko udahnuvši, Snootie nestane kroz njih u polumračnu unutrašnjost. U prostoriји još nije bilo nikoga. Mjesečina je prodirala kroz uske prozore bacajući čudne sjene po klupama. Snootie je znao da ljudi koji će se ovdje sastati neće paliti svjetlo, ali se ipak nije usuđivao sakriti iza klupa.

U kutu sobe stajao je lijes na drvenim nogarima. Iza njega se nije mogao sakriti, jer bi ljudi mogli opaziti njegove noge.

Izvana odjeknu koraci na nogostupu. Snootie podigne poklopac lijesa i uvuče se unutra. Odahne olakšano kad je zatvorio poklopac iznad sebe.

U prostoriju uđu dvojica lupajući čizmama po drvenom podu. Izmijsne nekoliko tihih riječi i sjednu u klupu. Nakon nekog vremena uđu još dvojica pričajući glasno, ali kao su ušli u polumračnu prostoriju, smjesta zašute.

Snootie je mogao dobro čuti iako, naravno, nije mogao vidjeti. Ispruži ruke uz tijelo, pokušavajući biti što je moguće mirniji.

— Hej! Kao da sam nešto čuo. Je li Moore tamo u stražnjoj sobi? — reče glasno jedan od pridošlica.

— Ne znam — odgovori drugi.

— Pogledat ću — reče treći, i Snootie je mogao čuti škljocanje revolvera.

— Nema potrebe za to, gospodo. Sređivao sam neke stvari u sobi — reče pogrebnik približavajući se ljudima.

— S ugašenim svjetlima?

— Pukovnik Butler je savjetovao da ostanemo ovdje neprimijećeni — odgovori Moore uvrijeđeno.

U međuvremenu, ležeći u lijesu, Snootie je oprezno pošao rukom u džep svojih iznošenih hlaća i, pazeći da ne proizvede buku, izvuče veliki nož na sklapanje. Drugom rukom, položenom preko prsiju, napipa oštricu i izvuče je iz ležišta drške. Držeći nož čvrsto jednom rukom, zabode oštricu u jelovo drvo blizu svoje glave i započne bušiti rupu. Meko je drvo popuštalo i sitno iverje padalo je na dno lijesa. Konačno je vršak noža provirio iz poklopca. Vrtio je nožem tako dugo dok rupa nije dobila veličinu novčića, zatim je povukao nož i sklopio ga. Okrenuvši glavu, pogleda kroz otvor, ali je ostao razočaran. Mogao je vidjeti samo obrise ljudi, koji su sjedili u klupama. Snootie je računao da ih

ima osam do deset. Nedaleko lijesa sjedio je jedan čovjek s prekriženim nogama i starac opazi na njemu nešto neobično. Čovjek je na nogama imao polučizme.

Netko se očito pojavio na vratima, jer je tihi žagor ljudi prestao.

— Zdravo, momci! Nadam se, da ste bili oprezni kao što sam vam preporučio.

— Kao i svaki put, pukovniče — odgovori jedan glas.

— Dobro. Reci, kako si uspio doći ovamo tako brzo? — obrati se Butler nekome ispred sebe.

Snootie opazi da se čovjek s polučizmama na prekriženim nogama okrenuo Butleru.

— Nije bilo lako — odgovori čovjek. — Brzopjavni ured nalazio se izvan postaje u kojoj su utovarivali zlato. Kad su otišli da prespavaju kod Shelbyja, rekao sam im da moram krenuti zbog neodložna posla. Uzeo sam konja i jahao što sam brže mogao.

— Da?

— Kad sam noćas stigao, morao sam ustrijeliti životinju Poštanska kola, idući tim putem, trebala bi prema mojem proračunu proći kroz Chisel Pass sutra navečer.

— Vrlo dobro! — uzvikne Butler oduševljeno. — Ovaj si put bolje obavio posao nego prije. Možda će te posebno nagraditi u zlato.

— Posebno nagraditi, do đavola! Pa niste nas još platili za ono što smo do sada učinili. Kako ćete dugo ovako, pukovniče? Pljačkali smo i ubijali za vas, a da nismo dobili ni mrvice zlata. Kažem vam, teško vama ako ste potrošili to zlato.

— Dosta! — vikne Butler mračno. — Dobit ćete svoje zlato. Raz-

log što vam ga ranije nisam dao je taj što veći dio nije u kovanom novcu već u šipkama sa žigom Continental Overlanda. Morat ćemo ih rastopiti ako ne želimo da nas otkriju. Nakon ovog posla podijelit ćemo plijen.

— Slažem se — reče krupan čovjek negdje iz ugla. — A onaj Tucker nam je zadao nevolje. Umalo da nas nije otkrio. Pokupit ću svoj dio i otići u Montanu prije nego zapnemo zakonu za oko.

— U redu. Rekao sam da ćemo se podijeliti, i to ćemo učiniti. A sada slušajte plan za sutra. Sastat ćemo se u onom potoku, pet kilometara istočno od grada u osam sati uvečer. Odande ćemo odjahati u pravcu Chisel Passa. Poštanska će kočija proći tim prolazom oko deset sati ili tako nešto. Imat ćemo dovoljno vremena da ispitamo kraj i pronađemo mjesta za zasjedu na različitim točkama. I zapamtite: nema ubijanja osim u slučaju krajnje nužde. Ta je greška od prošli put skoro dovela Tuckera na naš trag. Ima li pitanja?

— Isti plan kao i prije, pukovniče?

— Još ne znam, Roy. Najprije moramo pregledati prolaz prije nego odlučim. A sada izlazite i pazite da vas netko ne primijeti.

Nakon odlaska svojih ljudi, Butler se okrene pogrebniku.

— I ja odlazim, Grover. Nadam se da sutra na večer neće biti posla za tebe.

Grover Moore se smeteno nacereka dok je Butler izlazio. Pogrebnik se vrati u stražnju sobu i zatvori vrata za sobom. U prostoriji nastane tišina.

Snootie oprezno podigne poklopac lijesa, proviri u sobu zadimljenu od cigareta i izvuče se napolje. Na prstima se odšulja do vrata, potiho ih otvori i iziđe, zatvorivši ih oprezno za sobom. Brzo krene prema mjestu na kojem je stajala privezana njegova mula. Potapše je po leđima i popne se u sedlo.

— Hajde, Suziel! Kreni kući, sakupili smo dosta novosti.

XV

— Dakle, jesi li sve dobro vidio i čuo, Snootie? Ispričaj nam po redu.

— Pa, bilo je prilično mračno u prostoriji i, koliko sam mogao vidjeti, bilo je osam do deset ljudi. I Butler je bio tamo, on je vođa te bande. Sastali su se kod pogrebnika. Čuo sam kad je Butler nazvao nekog po imenu Roy. Ah, da, prisustvovao je i neki kicoš, koji je na nogama imao mondene polučizme.

— Što? — Mark zaprepašteno pogleda u starca.

— Da, znaš, onakve čizme, kakve nose bankarski činovnici i njima slični. Crne i sjajno nalaštene.

Mark se prisjetio kako mu je pri likom prepada na poštanska kola jedna takva čizma pritislula ruku, iz koje mu je zatim ispao revolver.

— Nastavi, Snootie.

— Ostalo znate. Prepad će biti sutra uvečer u Chisel Passu, vjerojatno oko devet ili deset sati. Ostalo je na nama.

— Što ćemo poduzeti, Mark?

— Butler misli, zahvaljujući priči koju je Snootie proširio, da sam mrtav. Ali mislim da to nije dosta. Moramo stvoriti još veću zabunu.

— Kako?

— Sjetio sam se — reče Jonas. — Cijela ova gužva otpočela je sa zlatom. Butler želi zlato, a mi ćemo mu dati to zlato.

— Ne govori gluposti, Jonas. Godinama sam strugao ove bregove u potrazi za njim a da nisam našao ni zrno.

— Nije nam potrebno zlato, Snootie. Zar ne shvaćaš, učinit ćemo da Butler povjeruje da ga imamo. Pustit ćemo glasine da smo naišli na zlatnu žilu.

— Razumijem — reče Mark. — Kao što je Snootie pustio vijest da sam mrtav, tako će sada ponovno otići u grad i ispričati priču o tome kako je nakon toliko godina mukotrpnog kopanja naišao na zlatnu žilu.

— Hej, čekajte, nije mi baš drago da se upetljam u takvu zbrku. Ako Butler nanjuši da sam mu natovario laž, tjerat će me preko cijelog Kansasa.

— Neće. Trebaš se samo ponašati kao da si pijan i ubaciti nekoliko riječi sumnje u Butlerovu salunu. Kad počnu o tome pričati, možeš jednostavno odmagliti — reče Jonas.

— Baš mi nije drago, ali ionako moram s Butlerom srediti račune za sve ove godine što sam ih uzalud potratio ovdje.

— Dobro. Evo što ćeš učiniti — započne Mark.

Salun »Crni orao« ujutro je bio prilično prazan. Tri postarija čovjeka sjedili su u kutu za stolom i kartali, a jedna od Butlerovih djevojaka za drugim je stolom pisala pismo. Kad je Snootie ušao u salun, prisutni su ga jedva i pogledali.

Stari kopač zlata kočoperno pride tezgi i samopouzdanim glasom oslovi pipničara:

— Dobro jutro, prijatelju. Jedan viski, molim, ali onaj najbolje vrste i jednu cigaru.

— Nije li malo prerano za tako nešto, drugaru? — upita pipničar, ali ipak krene izvršiti Snootiejevu narudžbu.

— Danas slavim i želim početi rano. Plaćam gotovim novcem, ako nemaš ništa protiv — reče Snootie i baci na tezgju srebrni dolar.

— To je vaša stvar, gospodine. Ali ipak, što to slavite? Nema mnogo dobrih vijesti u Manassas Flatsu otkad je otkriveno zlato u Bonanza kanjonu.

— Točno — odgovori Snootie ponosno uzimajući dugu, crnu cigaru iz kutije, prošavši njome ispod svojeg dugog nosa. Zatim odgrizne vršak cigare, ispljune ga u mjedenu pljuvačnicu kraj svojih nogu, izvadi šibicu, strugne je o hlače i zapali.

Pipničar se zaposleno muvao oko buradi i boca, čistio čaše koje su ionako već bile čiste. Starac je znao da je u njemu već pobudio radoznalost, jer ga je ovaj povremeno sumnjičavo promatrao.

— Recite — reče pipničar — kako to, da ste naručili najbolju vrstu viskija? Ne sjećam se da ste ranije dolazili ovamo.

— Imao sam dobru sreću, sine — reče Snootie otpuhnuvši dim iz cigare. — Ali ovdje još nisam nikada bio.

— Niste rančer, zar ne?

— Ne — odgovori Snootie, pokušavajući biti zagonetniji.

Pipničar ga je promatrao uporno.

— Ne nosite šešir širokog oboda, znači ne stojite mnogo na suncu,

ruke su vam izrađene, hodate pog-
nuto... Hej, znam čime se bavite.
Kopač zlata, zar ne?

— Točno.

— Recite — šapne pipničar pov-
jerljivo — ova vaša iznenadna sre-
ća nema veze s Bonanza kanjonom,
zar ne?

— Nisam ništa rekao — reče
Snootie kratko.

Starac je bacio dobru udicu, jer
je pipničar skoro legao preko tezge
pokušavajući izvući što više obavije-
sti.

— Vjerojatno ste negdje drugdje
naišli na zlatnu žilu, jer zlato je
već odavno povučeno iz Bonanza
kanjona — nabacio je pipničar.

Snootie se samo naceri i otpije
još jedan gutljaj viskija.

— Pa dobro, onda ste zlato našli
u samom kanjonu, — nastavi pipni-
čar. — Ali kako je to moguće?

— Prijatelju, sjećaš li se malog
potresa od prije dvije godine?

— Što? Ah, da, potres. Nije nanio
bogzna kakve štete, jedino pukotine
na nekoliko slabih mjesta... — Pip-
ničar se skoro ugrizao za jezik.

Snootie je promatrao njegovo lice
koje se iznenada ozarilo. Stari ko-
pač je znao da je njegov zadatak
završen te odlučio otići.

— Ovaj viski je zaista odličan,
prijatelju. Doći ću ponovno — reče
i mahne rukom na pozdrav dok je
odlazio kroz vrata.

Nije trebalo dugo čekati pa da
pipničar potrči do Butlera i saopći
mu novost. Snootie se oprezno smje-
stio uz pukovnikov ured da bi mo-
gao prisluškovati razgovor.

— Što? — zagrmli Butler kad mu
je pipničar ispričao što je čuo od
starog kopača zlata. — Zlato! U
Bonanza kanjonu?!

Snootie je vjerovao da je pukov-
nik iznenađen. Pa on je sâm poškro-
pio zlatom taj kanjon. Ono malo zla-
ta ljudi su povadili, a na tome je
on zaradio dobre pare. I odakle po-
novno zlato tamo?

— Smjesta pozovi Reda — nare-
di Butler — i Harvilla. I nikom ni
riječi. Ako se to pročuje prije nego
što ga se ja dokopam, ubit ću te vla-
stitom rukom.

Snootie je dovoljno čuo. Dok je
pipničar izišao iz pukovnikova ure-
da, on je već jahao na svojoj muli
izlazeći iz grada.

Red nije gubio vrijeme jašeći u
pravcu Bonanza kanjona. Nevolja je
bila u tome što pipničar nije znao
da je Snootie, prije nego je ušao u
salon »Crni orao«, već raširio vijest
o svojem nalazu zlatne žile starim
veteranima iz građanskog rata i još
nekim građanima u kavani.

I tako je Red opazio tucе ljudi, ko-
ji su se već muvali po kanjonu praz-
neći vedra, kopajući po zemlji, tra-
gajući na sve strane za mjestima ko-
ja su možda previdjeli u ranijim tra-
ženjima.

Ulazak Reda u kanjon prošao je
skoro nezapaženo, jer u onom kome-
šanju ljudi jedan čovjek više nije
privlačio pažnju. Vodeći konja kroz
potok, Red je zapitkivao ljude o sta-
rom rudaru s velikim nosom. Jedan
mu momak pokaže trošnu kolibu
prema vrhu kanjona. Nekoliko kora-
ka od kolibe zjapio je mali otvor
rudnika u stijeni kanjona.

Zaustavivši se nakon mučnog
uspinjanja pokraj kolibe, Red sjaši
i uđe u rudnik nadajući se da će
vidjeti Snootijevu sreću, i to odmah
dojaviti Butleru.

U sjenama rudničkog rova čekao
je Mark. Čuo je korake čizama po

kamenju i znao je da je stigao jedan od Butlerovih ljudi. Unajmljeni revolveraš kretao se polako naprijed. Na svakih dvadesetak koraka Snootie je postavio upaljenu svijeću čiji je titravi plamen slabo osvjetljavao put. Kad se približio mjestu gdje je čekao Mark ovaj ga je prepoznao po crvenoj kosi.

Mark skoči iz mraka. Red se iznenađen napola okrene. Podigne ruke, ali presporo da zaustavi Markov skok. Zatetura u stranu, hvatajući rukom za oružje. Mark ga uhvati za zglob, ali Red nenadano izmakne rukom i udari Marka u bradu.

Red je iskoristio priliku i odskočio, ali nije izvukao revolver. Iako nije bio rudar, znao je da bi hitac mogao izazvati rušenje stijena ispod kojeg stari i natruli drveni podupirači ne bi izdržali. Umjesto toga okrenuo se i nagnao u bijeg. Mark se pribrao od udarca i potrčao za njim bacivši mu se oko pasa. Dok su padali, Red rukom zahvati po mraku tražeći nešto čvrsto za udarac. Kad su pali na zemlju, Red se okrene i kamenom udari Marka u glavu, koji se ovaj puta nije tako brzo pribrao.

Ne propuštajući priliku, Red krene natraške prema izlazu držeći na oku omamljenog mladića. Kad je izbio na danje svjetlo, potrči prema konju, baci se u sedlo i odjuri. Snootie i Jonas pojave se iz kolibe. Bace pogled na jahača koji je u trku nestajao, a zatim potrče u rov rudnika. Pronašli su Marka, koji je ležao na podu češući glavu.

— Pokvario sam sve, momci — žalio se Mark. — Htio sam ga zadržati ovdje da bih prisilio Butlera da lično dođe kad se njegov čovjek ne bi pojavio. To će možda malo zamr-

siti stvar, ali na žalost, ne onako kako sam ja htio.

— Nije tvoja krivnja, Mark — reče Jonas pomažući mladiću stati na noge. — Uostalom, ta je hulja tako brzo ušao i izišao da još uvijek nije siguran ima li ovdje zlata ili ne. Što misliš, što će javiti Butleru?

— Pa, sigurno će reći da je bio zaskočen, ali neće znati točno od koga.

— Možda je i bolje da ti je crvenokosi pobjegao, to će tek zbuniti Butlera — potvrdi Snootie.

— To znači da je slijedeći potez Butlerov — zaključio Jonas.

XVI

— Što?! — zagrmi Butler, tresnuvši šalicom kave o stol da se raspala u komade.

— Kažem vam, pukovniče, imao sam sreću što sam živ izašao odande. Ne znam kako, ali tamo ima ljudi koji kopaju i pretražuju klanac.

— Kako su doznali?

— Ja nisam rekao ništa, kunem se. Uostalom, zašto bih želio da svi oni dođu i krađu naše zlato?

— Naše zlato? Podsjećam te, Red, da ti radiš za mene, a ne sa mnom. Ja sam prodao tim ljudima zemlju i onda je kupio od njih natrag, kad su rudnici presahli. Još uvijek sam ja u posjedu većeg dijela kanjona.

— A što je sa stijenama na sjeveroistočnoj strani? — upita Red oprezno.

— Same bezvrijedne stijene, budalo — promrmlja Butler. — Osim toga, rekao sam ti, da su rudnici tamo iscrpljeni. Jesi li vidio da je danas netko pronašao nešto zlata?

— Ne, ali sam doživio vraški neugodan doček u rovu rudnika u koji sam otišao. Sjećam se ostalih rudnika kod prvog nalaza, ali ovaj nije bio stariji od dvije godine.

— Što? Zar je netko započeo tamo kopati novi rov?

Butleru su zasjale oči. Možda je ipak istina. Možda pipničar ima pravo. Možda je ona stara budala zaista naišla na zlatnu žilu. Čista slučajnost da ga je našao u tom istom kanjonu koji je Butler pošćropio s nešto zlata prije mnogo godina.

Podigne pogled sa stola. Red ga je promatrao čudnim pogledom. Da li zna njegovu tajnu?

— Dakle, jesi li koga vidio da je pronašao zlato? — upita Butler smirenim glasom.

— Nije bilo vremena, pukovniče. Neki me čovjek zaskočio kad sam bio u rovu nekih pedesetak metara unutra. Skoro me ubio, ali sam ga udesio kamenom.

— Tko je to bio? To nije mogao učiniti onaj starac.

— Do vraga, ne! Bilo je prilično mračno unutra, osim nekoliko svijetla. Čovjek koji me napao bio je srednje visine, čvrst, ali nikako mu nisam mogao vidjeti lice.

Cijela je stvar prilično čudnovata, pomisli Butler. Kako je netko mogao znati, da će on poslati čovjeka u izvide i još k tome Reda? Bio je uvjeren da se iza toga krije još nešto što njemu za sada nije poznato.

— Što mislite, pukovniče? Da me nije netko htio udesiti?

— Može biti, Red. Da, možda imaš pravo. Netko je znao da dolaziš i ostavio je tamo onog čovjeka da te dočeka. Ima li netko kome si se zamjerio, Red? — upita Butler

nadajući se da će mu skrenuti pravi trag u drugom pravcu.

— Možda neki govedar ili dva iz Haysa ili Dodgea, ali ja tamo nisam bio mjesecima, pukovniče. Radilo se o kartanju. Pomislio sam da njih dvojica dobivaju suviše mog novca na kartama, pa sam jednome zabio nož u ruku kad je pokušao izvaditi oružje, a drugome sam izbio nekoliko zubi drškom revolvera.

— Ah! — poviče Butler glumeći uvjerljivo ljutitost. — To je zbog toga, zar ne vidiš? Netko je od one dvojice čuo govoriti o rudniku, i kad su primijetili da jašeš onamo, presjekli su ti put i čekali te u rovu.

— Što da radim, pukovniče?

— Ne znam, Red. Možda se ne bi trebao pojavljivati nekoliko dana. Mislim da noćas ne bi trebao ići s nama u zasjedu na poštanska kola.

— Eh, čekajte malo, pukovniče — povikne Red malo ljutito. — Imam isti udio u pljački kao i ostali momci, pa ako se ne pojavim, zaboravit će da sam sudjelovao i u ostalim pljačkama.

— Ne brini, Red, dobit ćeš svoj dio. Nisam li ti obećao?

— Jeste, ali kada?

— Dobit ćeš svoj dio, a i ostali će dobiti kad završimo ovaj posljednji posao. Možeš ići s nama ako hoćeš, ali upozoravam te, oni te govedari traže, pa čuvaj svoj vrat.

— Ići ću, pukovniče. Nema boljeg od mene u rukovanju revolverom i nožem. Želim noćas biti tamo kad ćemo uzimati zlato. Možda još ne znate, ali momci su se složili da vam noćas neće predati zlato dok ne podijelimo ono iz prijašnjih pljački.

Butler stisne zube. Nije očekivao da će pokušati tako nešto. Predugo je vodio bandu, a još im do sada nije dao ništa od njihova udjela u pljačkama. Ako im dade sada, ostat će mu premalo da ponovno stvori priču o zlatnim rudnicima. Mozak mu je brzo radio tražeći izlaz iz nepredviđena položaja. Ako ih potkaže pokrajinskom šerifu, oni će odmah njega označiti kao vođu, a zakon će uzeti cijeli tovar zlata. Njih su devetorica. Na pamet mu padne jezovita pomisao. Ima li ih previše, da ih pobije sve odjednom? Ali to je jedini način da ih se riješi.

— Pukovniče, čekamo vas noćas u dogovoreno vrijeme — upadne Red u njegove misli.

— Naravno, Red. I reci ostalima da ćemo noćas podijeliti zlato.

Red napusti ured kroz stražnja vrata. Butleru se otme uzdah i ramena mu se opuste. Stvari se ne razvijaju kako je on mislio. Ljudi, koji su ga za vrijeme rata slijedili kao vođu, sada mu se suprostavljaju, sumnjaju u njega. Ali neće im dopustiti, pomisli Butler. Manassas Flats je jednom doživio procvat iz kojega je on izvukao debele pare, i doživjet će ga ponovno. Glasine o novim nalazištima zlata privući će ljude kao muhe na med. Tako se i zadnji put dogodilo.

A ove devetorice će se riješiti. Ubit će ih sve zajedno dinamitom u nekom klancu. Prokleti pohlepni kućkini sinovi! Poslat će ih u pakao prije nego se uspiju dočepati zlata.

XVII

Već godinama nije bilo takve živahnosti u Manassas Flatsu, a sve zahvaljujući glasinama da je ponov-

no nađeno zlato u kanjonu Bonanza.

U Sandersonovoj trgovini cvao je posao tokom cijelog dana. Ljudi su kupovali lopate, krampove, konopce, svjetiljke i sve vrste zaliha. Annie je spala s nogu poslužujući sama kupce. Pred večer se trgovina konačno ispraznila, i Annie, zaogrnuvši se crnim šalom, iziđe pred vrata da udahne svjež zrak.

Po mračnoj ulici jahao je njoj ususret čovjek na konju. Sjedio je umorno u sedlu i, kad se približio, prepoznala je farmera Natea Harris. Sjašio je s konja i, vodeći ga za uzdu teškim koracima, prišao k njoj. Lice mu je bilo prljavo, iscrpljeno i poraženo.

— Nate, — upita Annie — je li itko od vas našao zlato?

— Nije, gospođice Sanderson. Nitko nije našao ništa. Ja sam cijeli dan kopao, grebao, strugao i puzio naokolo, ali sve uzalud. Najgore je to što su ljudi još uvijek tamo. Neki se, doduše, vraćaju, ali neke žene i djeca kopaju pod svjetlom svjetiljaka — reče Nate skoro u suzama.

— Tko je proširio te strašne glasi-
ne o zlatu?

— Ne znam. Vidio sam tamo vašeg oca, ali kao da nije htio mnogo govoriti.

— Mojeg oca! — zaviče ona u čudu.

— Da, vidio sam ga u kolibi s nekim čovjekom dugog nosa.

Annie je odmah znala da je to mogao biti samo njezin rođak Snoo-
tie, ali nije mogla razumjeti, zašto otac nije došao kući.

— I još je jedan čovjek bio s njim — nastavi Harris.

— Tko?

— Nisam ga nikad prije vidio u gradu. Mislim da nije odavde. Mladić, malo stariji od vas, plave kose.

— Mark! — šapne djevojka uzbuđeno. — Jeste li što doznali od njih, Nate?

— Ništa. Vidio sam vašeg oca i onog nosonju kako vode mladića napola omamljenog iz rova.

— Zar je ranjen?

— Ne, koliko sam mogao vidjeti. Možda je dobio udarac.

Annie olakšano uzdahne.

— Vraćam se kući, gospođice Sanderson. Ne želim više tražiti to glupavo zlato.

Annie samo kimne glavom i uđe u trgovinu. Zahvaljivala je sudbini što je Mark još živ. Čula je da su Butler i njegovi ljudi pošli u potjeru za njim u kanjon Bonanza i da je tamo pao niz neku stijenu. Ta ju je vijest veoma uzrujala, ali se potajno nadala da je Mark nekako preživio. I eto ga sada u tom istom kanjonu s njezinim ocem i Snootijem. Nikako nije shvaćala što oni tamo rade. Nije vjerovala da su otac i Mark nasjeli glasinama i pošli u potragu za zlatom.

Upravo kad je htjela zatvoriti trgovinu, otvore se vrata i uđe pukovnik Butler. Ali ovaj put nije bio obučen u svoje, po modi skrojeno, sivo odijelo i bijeli šešir, već je na sebi imao iznošenu košulju, stare hlače i od vremena izbljednuli šešir.

— Dakle, Annie, vaš se otac još nije vratio — reče on.

— Ne. I ne znam kad će se vratiti. Možda noćas — odgovori Annie taknuvši rukom revolver zataknut za pojas suknje.

— Možda se neće vratiti, djevojko. Možda je imao neprimliku na pov-

ratku u grad — nasmije se Butler zlobno.

— Nije istina! On će se vratiti — reče Annie odlučno.

Butler krene prema tezgi i kad je Annie rukom pošla ispod šala, on odmah stane. Shvatio je njezinu namjeru.

— Ne želim vam učiniti nikakvo zlo, Annie — reče Butler umirujućim glasom — Želim samo kupiti nekoliko dinamitnih štapića, ako ih imate. — Izvadi novac i stavi ga na tezgju. — Znate, na onom ranču koji sam kupio ima nekoliko tvrdo-glavih panjeva baš na mjestu gdje želim postaviti mlin i spremište za vodu. Ah, da, trebat ću također nešto fitilja.

Stavivši kupljenu robu u vreću, Butler pođe prema vratima.

— Laku noć, Annie. Doći ću vas sutra posjetiti — reče dodirnuvši prstima obod šešira.

Annie je bila zbunjena. Znala je da Butler ne pokazuje mnogo zanimanja za stoku, iako je posjedovao dva ili tri ranča u okolici. Da nema namjeru dinamitom baciti kanjon Bonanza u zrak? Što li se tamo gore zaista događa?

XVIII

Marka je stajalo dvadeset dolara da opet povрати svojega konja Brandy Joea. Jedan od ljudi, koji je došao kopati zlato u kanjon, doveo je konja koji je dolutao na njegovu farmu. Spomenuo je to Jonasu i starac je odmah pomislio da bi to mogao biti Markov konj. Posudio mu je novac, i tako je Brandy Joe ponovno našao svojeg gospodara.

Jašući oprezno, Mark je pomno ispitivao pogledom okoliš u mraku.

Prema Jonasovim uputama Chisel Pass nalazio se još nekoliko kilometara naprijed. Jonas će sa Snootijem doći kasnije, a u međuvremenu Mark je pretraživao područje pokušavajući odrediti s kojeg će mjesta razbojnici napasti. Pitao se kakav je dojam ostavio »pronalazak zlata« na Butlera i je li to promijenilo njegove planove. Ako noćas ne uspijem, pomisli Mark, morat ću se pobrinuti za sigurnost starog Sandersona, a Butleru neću dopustiti da se dočepa Annie.

Najednom Brandy Joe uznemireno frkne, načuli uši stane kao ukopan. Mark prisluhne. Iz daljine dopre do njega topot konja. Tamni oblaci prekrili su mjesec i bilo je prilično mračno, ali postojala je mogućnost da se oblaci razidu i da mjesečina zasja punim sjajem. Zato Mark sjaši i odvede Joea u jarak, dovoljno dubok da ih sakrije od pogleda.

Jahač je dolazio sve bliže prema Marku i Chisel Passu. Puzeći na trbuhu do ruba jarka, Mark odmakne granje i proviri. Čovjek je jahaao na vrancu sjedeći uspravno u sedlu, kao da nije naviknut na jahanje. Jahač zaustavi konja i sjaši. U tom trenutku razmaknu se oblaci i mjesec obasja bijelim sjajem okoliš. Mark žmirne očima i ponovno pogleda. Čovjek je na nogama nosio polučizme. U njegovu hodu bilo je nešto prepoznatljivo. Kad je prišao bliže, Mark zaustavi dah.

Bio je to glavom trgovac viskija. Isti onaj čovjek koji je s njim sjedio u poštanskoj kočiji kad je bila napadnuta. Znači, i trgovac je sudjelovao u pljački, poslao je brzog obavještavajući Butlera o naročitoj pošiljci viskija Kentucky bourbona,

koju pošiljku Mark nije primijetio u kolima. »Bourbon« je bio ugovoreni znak za pošiljku zlata.

Trgovac je izvukao »winchesterku« iz korica kraj sedla i ubacio naboje u cijev. On se, kao i prije, neće otvoreno miješati u pljačku, ali je puška dokazivala da će ovaj put imati značajniju ulogu. Bio je oko tri metra udaljen od Marka i svaki čas ga je mogao opaziti na mjesečini.

Možda se ostala banda već nalazi u okolici. Mark spusti ruku prema nožu na opasaču. U tom času pukne grančica pod njegovim nogama. Nije bilo više vremena za čekanje. Trgovac se okrene hvatajući prstima za obarač na puški. Mark je skočio i izletio iz grmlja, zaboravljajući na nož. Uhvatio je za cijev puške i istrgnuo je iznenađenom protivniku iz ruku i bacio je na zemlju. Zatim ga je snažno udario u trbuh. Trgovac je izgubio dah. Dok je lovio zrak, Mark ga je udario pesnicama. Trgovac je bespomoćno digao ruke i posljednji strahoviti udarac u bradu obori ga na zemlju, i on ostane ležati. Mark duboko udahne zrak i obazre se oko sebe. Trgovčev konj odlutao je samo par koraka dalje i mirno stajao.

Mark dovede konja do mjesta na kojem je njegov vlasnik ležao onesviješten. Izvadivši nož iz pojasa, odreže nekoliko kožnih traka s biča kraj sedla i njima veže trgovčeve ruke i noge. Zatim ga odvuče do podebelog stabla i tamo ga priveže lasom, a njegovom maramom zapuši mu usta. Tako je čovjek bio onemogućen da sudjeluje u napadu na poštanska kola, a ako se pokuša osloboditi, trebat će mu mnogo vremena.

Mark uzme trgovčevu pušku i pođe oprezno naprijed. Mjesec se opet pojavio iza oblaka i obasjao grmlje i šikaru. Dok se probijao kroz granje, odnekuda dopiri lagani povjetarac i rashladi mu lice. Mark pogleda u pravcu i opazi ispred sebe stijenu. Ispod stijene prolazio je kanjon Chisel Pass, baš kako je Snootie opisao.

Iz daljine dopre do njegova uha tutanj koji je odjekivao među bregovima. Doimao se poput grmljavine. Zvuk je dolazio sve bliže, i Mark je prepoznao topot konjskih kopita. To su dolazila poštanska kola.

XIX

Corby Butler navuče maramu na lice.

— Dolazi, momci. Znaete što vam je raditi. Odostraga ćemo privući njihovu pucnjavu, ali zapamtite da ostanete izvan dometa. Red i Jake će upasti sprijeda.

— Jasno, pukovniče — javi se jedan od razbojnika, zatežući uzdama nemirnog konja. — I podsjetite se, ili dijelimo plijen iz prijašnjih pljački, ili od ove noćas nećete dobiti ništa. Je li tako, momci?

— Tako je! — poviču ostali.

Kučkini sinovi, pomisli Butler. U bisagama je imao dinamit i razmišljao je na koji način da ga upotrijebi. Dolje niže niz cestu na udaljenosti od nekoliko stotina metara nalazila se udubina među bregovima s prilično strmim stijenama unaokolo. Ako samo uspije dobiti ljude tamo... Možda će im reći da je tamo u sredini zakopano zlato. Svi će otići dolje kopati, jer neće vjerovati jedan drugome. On će se neopazano

iskrasti na sam rub grotla i baciti na njih dinamit.

Sa zlatom od ove pljačke opet će pozlatiti stijene u Bonanza kanjonu i poslati onda dovoljno brzojava u St. Louis najavljujući pronalazak zlatne žile. Dohrlit će stotine ljudi, možda tisuće. Zaradit će novac na prodaji zemlje, oruđa i namirnica, dvanaest puta više novaca nego što vrijedi zlato koje će upotrijebiti u kanjonu.

A onda će se dočepati Annie Sanderson. Zakleo se da će biti njegova. Morat će se sukobiti s njezinim ocem, ali starac nije predstavljao zapreku.

— Pukovniče, kola se približavaju! — upozori ga jedan od ljudi trgnuvši ga iz razmišljanja.

— Gdje je onaj prokleti Hilliard? — upita Butler gledajući prema grebenima i tražeći bilo kakav znak od trgovca viskija. Ali nije više bilo vremena da ga traže. Butler i njegovi ljudi bili su od pogleda zaštićeni visokim zemljanim zidom pokrivnim grmljem i imali su dobar pregled na dio ceste koja je vijugala ispred njih. Poštanska kola se iznenada pojave na krivini. Vozar ih je vozio punom brzinom, svjestan opasnosti koju je predstavljao Chisel Pass, i to s punim pravom.

Udarci biča odjekivali su poput pušanih pucnjeva kroz tamni prolaz. Mjesec je povremeno izbijao iza oblaka i opet zalazio. Konjima je upravljao bradati vozar držeći cigaru među zubima. Stražar pratilac s kratkom puškom na koljenima okretao se na sve strane motreći budno oko sebe.

Kad je kočija protutnjala, dižući oblak prašine, Butler je pričekao da se malo udalji, a zatim je pojurio

za njom. Njegovi su ga ljudi slijedili u nepravilnom redu. Kola su se nalazila nekih stotinjak metara ispred njih.

Čak i kroz prašinu i mrak opazio ih je oprezni stražar na kolima.

— Što je, Bill? — poviče vozar, iako je dobro znao što se događa.

— Jahači, Gus! — odgovori stražar vičući. — Pola tuceta njih, ali izvan dohvata!

— Raspali svejedno po tim kojotima, Bill, tek toliko da znaju da se ne mogu samo tako šuljati iza nas — naredi vozar.

Iako se je kočija drmusala, stražar nacilja u jahače koji su u mraku izgledali više kao aveti nego kao ljudi.

Odjekne hitac i njegova jeka razliježe se među bregovima. To je imalo učinak, i jahači su se raspršili. Bill, međutim, nije znao da su oni očekivali njegov hitac i postupili prema planu.

Jedan čovjek proturi glavu kroz prozor kočije. Sudeći po njegovoj kicioškoj odjeći, bio je očito kockar.

— Šta se to događa? — upita on.

— Razbojnici, gospodine Bridges — poviče vozar prema dolje. — Znam da vi kockari nosite skrivene pištolje, zato kad ova banda dođe na domet, bolje da ga upotrijebite.

Stražar opali još jedan hitac. Način kako su se progonioci raspršili govorio je da se ovaj put nalaze na puščanom dometu. Vođa, koji je jahao na čelu, ispruži revolver i ispalio metak, koji se zabije u stražnji dio kočije.

— Hej, Bill — poviče vozar — prolaz se tamo gore znatno suzuje. Jahači će se morati zbiti ako žele proći iza nas.

— Shvaćam, Gus. U tom ćemo trenutku sasuti paljbu na njih.

Vozar kimne glavom vitlajući bičem iznad konja.

— Još imamo četiri stotine metara do tamo — reče Gus — ali morat ćemo usporiti da možemo proći, jer otvor nije preširok.

Kočija je zbog velike brzine poskakivala po cesti. U tom trenutku gonioci su pripucali i kiša metaka prozuji mimo vozara i stražara. Vozar je zbog približavanja prolazu morao malo usporiti konje ispred kojih su se, iz suprotna pravca, pojavila dva jahača. Jureći prema kočiji, pucali su iz svojih pištolja. Jedan metak okrzne Gusa u desnu nogu i vozar žestoko opsuje.

Jahač s Billove desne strane jahao je polegnut na vrat konja. Kad je životinja sagnula glavu, čovjek podigne svoj revolver prema onoj dvojici na poštanskoj kočiji.

Odnekuda iznad njih odjekne pucanj. Revolver odleti iz jahačeve ruke, a na njegovoj košulji pojavi se crvena mrlja. Padne naglavce iz sedla i tresne o zemlju kotrljajući se u stranu te ostane nepomično ležati.

Na lijevoj strani jahao je Red. Okrenuo je konja zureći otvorenim ustima u svojeg palog druga. Bill nacilja u Reda i opali, ali promaši. Metak okrzne konja, koji je uplašeno poskakivao na zadnjim nogama. S druge strane stijene zaori hitac. Red se trgne prema natrag kao naglo povučen nevidljivim lasom i, dok je hvatao rukom za jabuku sedla, lice mu pobijeli, noga mu se izmakne iz stremena i padne na zemlju.

— Što je ovo? — poviče Gus.

— Ja ga nisam pogodio — reče Bill.

— Javi onima unutra u kočiji da počnu s pucnjavom — naredi Gus. — Približavamo se uskom dijelu prolaza i jahači se moraju zbiti ako žele proći.

Bill upozori putnike u kolima i napuni pušku mecima. Zatežući uzde, Gus je tjerao konje prema prolazu. Morao je usporiti vožnju da bi spriječio zanašanje kočije. Smjesta su usporili i progonioci ne želeći doći nadohvat oružja.

Čim su ušli u prolaz, Bill naredi putnicima da se dohvate oružja, i iz kočije zaori pucnjava. Jahači su se povukli natrag, svrstali se u jedan red i nastavili polaganim kasom. Kočija je već prošla kroz prolaz kad su Butler i njegovi ljudi tek ušli. A onda su odozgo opet odjeknuli tajanstveni hici. Dvojica Butlerovih jahača klonula su na svoja sedla. Pukovnik je pogledao prema gore i opazio čovjeka koji je sitnim koracima trčao duž ruba Chisel Passa.

— Prokletstvo, pa to je kujin sin Sanderson — opsuje Butler ispod maske.

Nije prepoznao Snootiea, koji je bio na drugoj strani. Butler je kasom vodio svoju grupu razbojnika u zasjedu. Kad su svi ljudi stigli u prolaz, pucnjava je opet započela. Konji su se uskomešali ritajući se, udarajući jedan u drugoga i u strane visokih stijena prolaza. Razbojnici su odgovarali vatrom na Tonasa i Snootieja, ali Marka, koji je u tami jahao čas naprijed, čas natrag, pucajući s raznih mjesta, nisu mogli vidjeti.

Butler je osjećao bezizlazni položaj. Hici su neumorno stizali odozgo

ranjavajući njegove ljude i njihove konje. Više nije ni čuo štopot poštanske kočije, koja se već približavala sigurnoj blizini grada. Imat će sreću ako se odavde izvuče živ, pomisli on. Treba bježati. Prepad nije uspio, svak je bio prepušten sam sebi. Meci su fijukali oko njega, a ljudi više nisu mogli obuzdati preplašene konje. Psujući, Butler zubima uhvati uzde, jednom rukom posegne u džep kaputa, a drugom u bisage. U isti čas izvuče šibicu i tri šipke dinamita povezane žicom. Strugnuvši šibicom o hlače upali fitilj, koji je brzo počeo sagorijevati prema eksplozivu. Podbođe konja, potjera ga prema visokom grebenu na kojem je stajao Jonas i baci eksploziv što je dalje mogao.

Gromoglasna eksplozija uzdigne stijenu i zemlja i blato rasprsnu se na sve strane. Dok su tone zemlje padale na ljude, Butler potjera konja naprijed, unatoč tom što je blato zasipalo i njega i životinju. Znao je da mu je spas samo u bijegu. Stigao je do izlaza iz prolaza na kojeg je eksplozija bacila veliki brijeg zemlje i tako odsjekla izlaz iz prolaza. Udarajući konja ostrugama do krvi, Butler ga potjera preko zemljana brijega baš u trenutku kad je još jedan odron zemlje pao na izlaz i potpuno ga zatvorio. Butler baci brzi pogled unatrag i odjuri prema Manassas Flatsu.

Mark je zapanjeno gledao. Imao je sreću da nije ušao u prolaz. Nekoliko Butlerovih ljudi preživjelo je napad, ali su odbacili oružje nastojeći se izvući iz stupice i metaka.

— Jonas — poviče Mark nadglasujući njisak konja i viku preživjelih razbojnika.

— Sve je u redu, Mark! — začuje se s druge strane stijene. Jonas se pojavio s puškom u ruci držeći maramicu na lijevoj nadlaktici. Rana ipak nije bila ozbiljna.

— Do đavola, ne možeš se tako lako riješiti starog Sandersona, mladiću — poviče Snootie s druge strane brda držeći pušku uperenu u ljude, koji su se dolje komešali.

Prašina se počela slijevati. Mark je opazio da je Chisel Pass potpuno zatvoren eksplozijom.

— Gdje je Butler? — upita Mark.

Jonas se na trenutak izgubi, zatim se vrati na rub grebena.

— Vidio sam ga, juri prema gradu — poviče starac. Mjesec se opet pojavio iza oblaka i blijedim svjetlom obasjao kraj i ljude.

— Ima li neki drugi izlaz odavde? — upita Mark jašući konja unokrug.

Snootie se počese po bradi motreći bregove i prolaz sa visine na grebenu.

— Tamo! — poviče iznenada pokazujući na Markovu desnu stranu. — Oko stotinu metara odavde nalazi se brijeg, prilično strm. Sumnjam da ćeš moći s konjem preko. Ako hoćeš pričekati, dovest ću moju mulu, ona je sigurnija.

— Nemam vremena — odvrati Mark tjerajući konja.

Brzo su stigli do brijega koji je bio pokriven travom i grmljem. Mark se nagne naprijed u sedlu i čvrsto uhvati za uzde. — Hajde, Joe, krenimo!

Penjući se uporno uz brijeg, konj je puhao od napora. Dva, tri puta se poskliznuo izbacivši skoro Marka iz sedla, ali je povratio ravnotežu i nastavio se penjati usporenim korakom. Konačno je u dva skoka sti-

gao na vrh i stao teško dahćući. Nakon nekoliko trenutaka odmora nastavili su uzbrdo. Put je isto tako bio obrastao travom, ali mnogo lakši. Brandy Joe je pažljivo stavljao nogu na zemlju izbjegavajući rupe i pukotine. Ubrzo su sišli u podnožje brijega.

Mark se okrene i opazi tamne obrise Snootieja i Jonasa na vrhu grebena. Mahne im rukom i potjera konja kasom prema gradu.

XX

Stigavši u predgrađe Manassas Flatsa, Mark je opazi ljude koji su se okupili na ulici ispred saluna.

— Je li netko vidio Butlera? — upita Mark vadeći revolver da bi prisilio građane na suradnju.

Prijetnja je odmah urodila plodom. Neka starija žena nije se dala puno nagovarati.

— Nalazi se u salunu i drži Sandersonovu djevojku kao taoca. Traži odmorene konje, i Euber je otišao po njih — vikala je žena.

Mark sjaši s konja. U tom trenutku ženski krik zapara kroz noć.

— To je Annie — reče Mark krenuvši prema salunu.

— Stani, mladiću — vikne farmer, koji je stajao blizu njega, hvatajući ga rukom. — Butler je zaprijetio da će ubiti djevojku, ako netko uđe kroz vrata. A ti ne želiš da se to dogodi, zar ne?

Mark pogleda niz ulicu: Euber, hotelski činovnik, dolazio je vodeći dva osedlana konja.

— Stani, Euber! Butler neće izići iz grada na tim konjima — povikne Mark.

— Zlato! Butler nam je obećao udio. On mora izići odavde po zla-

to! — zaneseno zaviče Euber ne zau-
stavljajući se.

— Stani na mjestu ili ću te sprav-
niti sa zemljom — reče Mark oštro.

Euber krene rukom prema korica-
ma kraj sedla i izvuče kratku puš-
ku. Mark se ukoči na jedan trenu-
tak gledajući odsjaj metalnih čavli-
ća koji su služili kao ukras na pu-
ški.

Puška grune i metak prozviđdi
iznad njegove glave. U istom času
žene u skupini počnu vrištati, a lju-
di se razbježe po nogostupu.

Euber ponovno podigne pušku.
Markova ruka munjevito posegne
prema revolveru, koji iskoči iz kori-
ca kao da je oživio.

Mark opali dvaput. Euber se okre-
ne oko sebe, raširi ruke i ispustivši
oružje, padne kao vreća na zemlju.
Mark priđe nekoliko koraka do
mrtvog tijela i zaustavi se gledajući
kratku pušku što je ležala u praši-
ni. Nije bilo zabune. Tim istim oruž-
jem ubijen je vozar poštanske kočij-
e. Je li Euber bio taj koji je pu-
cao? Ubojica vozara izgledao je
tada viši i jači, ali Mark možda nije
dobro vidio.

Mark se okrene prema ljudima. —
Postoji li kakav drugi ulaz u Salun
osim ovih vrata? — upita on.

— Pa — odgovori jedan starac s
iznošenom vojničkom kapom Južnja-
ka na glavi — Butler obično drži
stražnja vrata zakračunata, a prozor
zatvoren. Oštricom noža možete ot-
voriti bravu u prozoru. Ali to vam
neće koristiti, mladiću. Ako vas But-
ler i ne čuje, on drži djevojku uza
se. U takvu položaju ne možete do-
zvoliti pucjavu.

— Zahvaljujem na savjetu, gospo-
dine — reče Mark i krene preko ce-
ste prema uličici iza Saluna. Za to

vrijeme napunio je revolver mecima
i stavio ga natrag u korice. Zatim
izvadi nož iz hlača i izvuče najdužu
oštricu.

Mark nestane u mračnoj uličici.
To je bilo mjesto na kojemu ga je
zamalo pregazila ona kočija. A dje-
vojka, koja mu je te noći spasila
život — nalazila se tamo s Butle-
rom.

Tapkajući u mraku naide na vra-
ta. Uhvati za kvaku pokušavajući
ih otvoriti. Stari Južnjak je imao
pravo. Vrata su iznutra bila zakraču-
nata.

Mark klizne do prozora. Odkuku-
da iz unutrašnjosti salona dopiralo
je blijedo svjetlo. Prozor je bio na
podizanje i mogao je vidjeti obrise
zasuna uzduž ruba prozorskog okvi-
ra. Zasun je imao klipak koji se
morao okrenuti u stranu da bi ga
se moglo dići iz rupe u okviru.

Mark polako gurne oštricu noža
u pukotinu ispod klipka. Čuo je
kako oštrica struže o kovinu. Podig-
ne nož i okrene ga. Oštrica glasno
pukne. Mark opsuje tiho i šućuri
se ispod prozora. Iz saluna dopre
neka buka, ali nitko nije ušao u
stražnju sobu. Mark olakšano odah-
ne. Klipak je bio dovoljno okrenut
i, gurnuvši još jednom slomljenu
oštricu u pukotinu, nadigne prozor
tek toliko da je mogao gurnuti
prste ispod. Usprkos hladne proljet-
ne noći, oblijevao ga znoj. S malo
napora podigne prozor na dovoljnu
visinu, da se mogao provući unutra.

Tiho je ušao. Izvukao je revolver
i na prstima prišao vratima. Časak
je osluškivao, zatim oprezno uhvati
za kvaku i otvori vrata.

Tamo je stajao Butler, blizu stola
za kartanje pokraj stepenica. Annie
je stajala uza nj. Pukovnik ju je

držao za ruku uperenim revolverom u nju. Svjetiljka iznad stepenica bila je upaljena i baca dovoljno svjetla po prostoriji. Mark se sagne, nasloni obje ruke u kojima je držao revolver na stol ispred sebe i naci-
lja u pukovnika.

— Butler!

Pukovnik se ne trenutak ukoči, zatim gurne cijev pištolja u plavu Annienu kosu.

— Tucker? Jesi li to ti? — poviče Butler. — Pa da, to si ti, kućin sin. Pucaj, i raznijet ću ovu lijepu glavu. Čak ako me i ubiješ, uspjeh ću pritisnuti prst na obaraču.

Mark je oklijevao. Pukovnik se počeo uspinjati uz stepenice vukući za sobom Annie. Mark se pojavi na otvorenom prostoru da bi Butlera držao na oku. Kad su se on i djevojka približili vrhu stepenica, Butler vikne:

— Hoću one konje, Tucker. Dajem ti deset minuta. A sad se gubi odavde.

Annie se spotakne na stepenicama. Mark opali, ali pogodi drvenu ogradu i iverje se razleti na sve strane. Butler ispali dva hica prema Marku.

Bacajući se na pod, Mark ponovno opali, ali metak pogodi svjetiljku iznad stepeništa. Staklo se rasprsne i gorući fitilj pomiješan s petrolejom padne na stepenice koje odmah planu. U nekoliko sekundi cijelo je stepenište bilo u plamenu.

— To ne mijenja stvar, Tucker! Konje! Dovedi ih pred salun u roku od pet minuta ili će ova djevojka umrijeti! — vikao je Butler nadglašavajući prasak vatre. Annie bolno kriknu, kad ju je pukovnik uhvatio za kosu i odvuкао u jednu od soba. Mark je upamtio broj. Dvanaest.

On istrči kroz vrata na ulicu. Ljudi su trčali grabeći u kablove vodu iz konjskih valova. Iz »Crnog Orla« sukljao je dim, i Mark se samo nadao da vatra još nije stigla do drugog kata.

Do sobe dvanaest mogao je stići samo preko krova. Na uglu zgrade, blizu samog trijema a iznad nogostupa, dosta nisko nalazio se drveni ukrasni vijenac. Mark se u jednom skoku uhvati za nj, prebaci nogu preko, uspravi se i rukama uhvati rub krova. Naglim trzajem prebaci se na krov. Komad goruće grede proleti mimo njega i padne na trijem. Vatra se brzo raširila po čitavoj zgradi i dim je već izlazio kroz prozore drugog kata. Još je nekoliko gorućih krhotina palo pokraj Marka i zapalilo krov. Više nije bilo vremena za čekanje.

Mark pride do izrezbarena drvenog orla preko kojega se popne na viši dio krova. Soba broj dvanaest. Ako se dobro sjeća drugog kata, prva soba na uglu je broj deset, druga jedanaest i onda dvanaest. Morat će se po žlijebu dovući do trećeg prozora, nadajući se da Butler nije u međuvremenu promijenio sobu. Ako je, Mark će biti mrtav čovjek kad se bude povlačio po žlijebu ispred prozora.

Imao je sreću. Stavljajući jednu ruku ispred druge, stigao je bez teškoća do ruba prozora sobe dvanaest neprimijećen. Vatra još nije zahvatila drugi kat, samo je dim sukljao kroz otvorene prozore. Viseći na lijevoj ruci o žlijebu, desnom izvadi revolver, duboko udahne i u jednom zamahu ubaci se kroz prozor u sobu.

— Butler!

Jedva je nazirao pukovnika u dimu. Nalazio se negdje kod vrata gdje je vjerojatno pokušavao spriječiti ulazanje dima.

Butlerov revolver zapuca i Mark smjesta odgovori, osjetivši u isti čas bol u ramenu. Corby Butler zatetura naprijed i poput duha pojavi se iz dima, Mark opali triput. Butler padne na pod s ranom u prsima i tri metka u glavi.

— Mark! Mark! — vrisne djevojka dotrčavši do njega.

— Jesi li čitava Annie?

Ona kimne glavom izbezumljeno ga gledajući. Lice joj je bilo umrljano suzama od teškog dima.

Mark okrene tijelo mrtvog Butlera i žustro ga pretraži. Izvuče lisnicu i neke papire iz njegovog džepa. Zatim istrgne komad papira zataknut u prorez jedne njegove čizme.

Annie ga upitno pogleda. Mark zatakne papire u košulju i uhvati djevojku za ruku.

— Nožem je prorezao čizmu — promrlja. — Tu je držao jedan važan papir.

— Mark! — vikne djevojka, gledajući kroz prozor. — Krov trijema je izgorio! Upravo je propao!

Mark pogleda. Krov, oslabljen vatrom, otpao je. Otuda više nisu mogli pobjeći.

— Predugo će trajati dok ljudi stignu s ljestvama — reče Mark. — Moramo pokušati preko stepenica. To je jedini put.

Mark je uhvati za ruku i povuče za sobom. Vrućina u glavnoj prostoriji saluna postala je nepodnošljiva. Marku su suzile oči, a u ušima mu je tutnjalo. Stepenice, pocrnjele od vatre, još su gorjele.

— Hajde, Annie, izlazimo odavde!

Kad su stali na treću stepenicu, cijelo je stepenište popustilo i odvojilo se od zida. Mark se uhvatio za ogradu, a djevojka se objesila za nj držeći se rukama oko njegovog vrata.

Podnožje ispod njihovih nogu nestalo je kad su stepenice s treskom udarile o pod. Samo je oграда stršila iz zida poput ogromne ruke o kojoj su Mark i Annie visjeli. Postupno je oграда počela popuštati pod njihovom težinom. S djevojkom oko vrata, Mark otklizne niz ogradu nadolje. Kad je bio udaljen nekih šest metara od poda, otpusti ruke i skoči s djevojkom. Skok je sretno završio. Kad je ustao na noge, Annie ga je još uvijek držala obgrljenoga oko vrata. Potrčali su prema izlazu izbjegavajući goruće krhotine koje su padale oko njih. Bili su spašeni.

Iz gomile ljudi izađe Jonas Sanderson. Priđe Marku i potapše ga po ramenu.

— Mark — reče starac zadovoljno. — Uspjeli smo. Snootie i ja doveli smo ostatak Butlerove bande u grad. Nalaze se u zatvoru i Snootie pazi na njih. Znao sam da je činovnik u brzojavnom uredu Butlerov prijatelj pa sam ga morao udesiti. Trebalo mi je vremena, ali sam ipak uspio poslati brzojav u Fort Riley. Odgovorili su da šalju vojsku i pokrajinskog šerifa za nekoliko dana. Oni će srediti stvari ovdje.

— Dobro urađeno — nasmije se Mark. — Pretražio sam Butlera i našao ovo.

Iz džepa izvuče papir kojeg je našao u prorezu pukovnikove čizme.

— Eto — nastavi Mark. — To je karta koja pokazuje gdje je pukov-

nik sakrio opljačkano zlato. Svako-ko, nisam vjerovao da će ga sakriti na takvom mjestu.

— Gdje? — upita Jonas.

— Na groblju — odgovori Mark polagano. — Prema ovome, u lijesovima dvojice naših ubijenih zastupnika nalaze se skriveni pretinci. Vjerujem da pogrebnik Moore ne zna za njih.

— Hm — progunda Jonas. — Butler je završio sa svojim ucjenama i okrutnošću, ali plašim se, da će grad izumrijeti, Mark.

— Neće, Jonas. Ako malo jače ras-
kopamo ovo kamenje, možda naiđe-
mo na nešto. To neće biti zlato, sva-
kako, ali u zemlji se nalazi cinkova
rudača koja se odavde širi na jug i
sjever. Manassas Flats nalazi se u

sredini. Osim toga, mogu urediti s
odjelom Continental Overlanda za
prijevoz tereta da drva s obližnjih
bregova razvozimo u sve dijelove
Kansasa. Drvo se danas mnogo tra-
ži, znate. Ovdje nema zlata, ali Ma-
nassas Flats može postati mali cva-
tući gradić ako su ljudi u njemu
spremni raditi.

— Hmm — usklikne Jonas veselo
— čini mi se da vas je moja kći
dobro obradila.

— Oh, ona je prilično preplašena
— reče Mark pocrvenjevši u licu
kad je primijetio da ga Annie još
uvijek drži obgrljena oko vrata i
naslonena na njegovo rame.

— Nisam više preplašena, Mark
— šapne mu ona u uho — jer sam
našla oslonac.

KRAJ

NOVI HIT! HITCHCOCK

bira za vas

Na 144 stranice najbolje kriminalističke pripovijetke poznatih svjetskih autora u izboru majstora trilera, glasovitog filmskog redatelja Alfreda Hitchcocka! Novo, napeto, zabavno, uzbudljivo! Za mlade i stare ljubitelje krimi-literature!

Potražite kod svog prodavača novina svakog 25. u mjesecu –
**HITCHCOCK
BIRA ZA VAS**

VARDIS FISHER

KLJUSE

Vršili smo žito na farmi Jona Weega i kad smo jednog jutra prišli stroju, vidjeli smo da je neka životinja dolutala do vreća sa žitom i nekoliko njih rasparala. Oko vreća ostali su tragovi konjskih kopita. Pretražili smo dvorište i okolni teren nadajući se da ćemo naći konja; ali, nije mu bilo ni traga. Uvečer istog dana podigli smo oko vreća ogradu od bodljikave žice. »To će ga zadržati«, rekli smo.

Ali, idućeg jutra opet smo našli pola tuceta rasparanih vreća; skitnica se noću vratio, preskočio preko ograde od tri žice i otišao. Navečer smo gradu povišili za dvije žice. Sada je bila visoka čovjeku do ramena pa smo pretpostavljali da je ni jelen ne bi mogao preskočiti. Idućeg jutra ostali smo nijemi od iznenađenja. Životinja je opet došla, preskočila našu ogradu od pet žica i poharala novih pola tuceta vreća. Na najvišoj žici ostalo je malo dlake i to je bilo sve. I tada nam se sve to učini pomalo nestvarnim. Joe Burt, orijaški mladić slabe pameti, govorio je o čudu. Najprije komentirali smo događaj, rijetkost je da se konj naždere žita do grla a da mu se poslije toga ne oduzmu prsni mišići; da lukavo dolazi pod zaštitom mraka i nestane prije zore i da preskoči ogradu visoku pet žica.

— Možda je to mula — reče Curt Obbing. Potražili smo tragove i našli ih: ali to nisu bili tragovi mule.

— Spavat ću ovdje vani — rekao sam — pa ću vidjeti u čemu je stvar.

Treće noći načinio sam ležaj u hambaru i čekao lopova. Zaspao sam; malo poslije probudilo me strašno škripanje žice. Pogledavši onamo ugledao sam visokog mršavog konja koji je zapeo na ogradi. Na mjesecini se činilo da su na ogradi samo kost i koža i velike oči. Poskočio je i sada je stajao s prednjim nogama preko ograde i nategnutom žicom pod trbuhom; nikad prije nisam vidio izgubljenije i bespomoćnije stvorenje. Ustao sam i prišao mu s namjerom da potjeram tu bezobzirnu životinju, ali me zaustavilo nešto u njezinim očima. Bila je to neka tužna rezignacija, bespomoćna predaja pomiješana sa stidom što se našla u takvu položaju. I umjesto da potjeram lopova, potapšao sam njegovu mršavu i staru glavu i pogledao ga u oči: »Ti stara budalo«, rekao sam. »Zar nisi dovoljno iskusan da se čuvaš bodljikave žice?« Otišao sam k vrećama i pomaknuo pocijepane vreće sa žitom gledajući konja u oči, no u njima nije bilo nikakva reagiranja. Nije čak ni načulio uho ni pomaknuo oči da me pogleda. Tada sam mu stavio ular, presiekao žice da ga oslobodim i vezao ga za stup.

Sutradan ljudi su obilazili oko živog kostura i razmišljali što da čine. Nismo se mogli složiti. Joe Burt je htio konju privezati za rep konzerve i nahuckati na njega pse; Curt ga je htio namazati terpentinom a Jack Brody ga je želio opasati kolanom koji bi mu u meso zabio oštre čavle i zatim ga pustiti. Govoreći, ljudi su udarali životinju ili je vukli za uha no ona se nije otimala. Činilo se da je za stup privezan mrtav konj. Nagovorio sam ljude da mi dopuste da ga odvedem niz cestu i potjeram u dolinu.

— Lijep je kršćanski običaj poslati kugu na susjede — rekao sam.

Odveo sam konja dva kilometra nizbrdo i počeo na njega bacati granje. On je strpljivo krenuo prema zapadu i nestao s vidika. Ali, idućeg jutra opet je bio sit i zadovoljan uz vreće žita. Čak sam i ja izgubio strpljenje.

— Pustite da ga ja sredim — rekao je Jack Brody. — Staviti ćemo mu oko trbuha kolan sa čavlima a zatim mu dati i vode da pije koliko hoće. Odjuriti će kao munja.

— Ne, radije ćemo ga ubiti.

Razgovarali smo o tome i zaključili da bi bilo najbolje ubiti ga. Iste noći, koja je bila vrlo mračna, uzeli smo dvojčevku Jona Weega i odveli konja u šumarak. Zamijetio sam da smo svi vrlo tihi i tajanstveni, kao da pripremamo neki zločin. Joe Burt bi se s vremena na vrijeme čudno nasmijao, ali nitko od nas nije rekao ni riječi. Curt je vadio konja a mi smo išli za njim u koloni po jedan. Stari je konj išao mirno: nije se zaustavljao ni skretao ustranu; kao da je cijeli život proveo na kraju užeta. Mislim da njegovo nijemo potčinjavanje našoj želji, ta njegova revnost, objašnjava ono što se poslije dogodilo.

Nitko od nas nije htio biti izvršitelj osude kad se Curt zaustavio na nekom mračnom proplanku u šumi. To je bilo prilično neobično: svi smo mi i prije ubijali životinje i nitko od nas nije se sklanjivao zakrenuti vrat pijetlu ili staviti štenad u vreću s kamenjem i baciti ih u vodu. No ovo je smaknuće bilo nekako drukčije a ja ni danas ne bih znao objasniti zašto. Ne znam zašto smo oklijevali kao da ćemo ogriješiti dušu.

Kao da smo svi na neki način bili priateljli te stare skitnice koja je počinitelj nasilje nad našom ogradom i tuđim vlasništvom. Ili je to možda bilo zato što je Joe počeo cmizdriti i pokrio rukama uši.

Nije važno: uvjeren sam da nitko od nas ne bi ubio konja da se itko usprotivio. Da ga je Curt odveo natrag na farmu, mi bismo lopovu dali da jede i pije. Ali, ovamo smo ga doveli da ga ubijemo i nitko od nas nije bio spreman pokazati slabost ni promijeniti mišljenje. Bili smo muškarci i obavljali muški posao. A kad je Curt upitao: »Kod koga je puška?«, svi smo koraknuli naprijed kao da nam se žuri ubiti konja; no nismo gledali jedan drugog.

Jedan od nas istupi s puškom i nastade nova stanka. Čekali smo dobrovoljca.

— No, tko će mu potprašiti — upita Curt.

— Svejedno reče Jack Brody.

Ali Joe Burt se tresao od glave do pete pokrio rukama uši i promucao:

— Ja neću!

Opet smo počeli oklijevati. Tada je Curt opsovao:

— Što je s vama, momci? Daj mi tu pušku!

Svi smo se odmakli a Curt je skinuo ular s konja, bacio ga pred naše noge a zatim izvadio iz džepa duhan i odgrizao veliku grud. Pogledao nas je i podigao pušku k ramenu.

— Ništa ne vidim — viknuo je Curt. — Neka netko zapali šibicu!

— Ne moraš ništa vidjeti — reče Jack. — Samo mu je prisloni na glavu.

— Upalite šibicu!

Upalio sam šibicu i u slaboj svjetlosti konj je izgledao poput mršave sjene koja spuštene glave strpljivo čeka. Šibica dogori i ugasi se. Upalio sam još jednu. Začu se snažan prasak, i šibica se ugasi. Kad sam upalio novu šibicu, vidjeli smo kako konj stoji kao nečim podbočen a niz njušku mu teče krv. Curt opali drugi metak. Konj zanjšti i sruši se na tlo.

Na povratku nismo progovorili ni riječi. Curt je išao naprijed noseći na ramenu pušku iz koje je još izlazio dim. Kao i prije išli smo za njim u

koloni po jedan. Poslije pedesetak koraka zastao sam i oslušnuo, ali nisam čuo ni glasa. U postelji dugo nisam mogao zaspati misleći na mrtvog konja u šumi.

Ono što se poslije dogodilo vrlo je čudno i pomalo nevjerojatno i nisam siguran hoću li to znati objasniti. Sutra dan ujutro u hambaru smo i opet našli konja kako izgubljeno stoji pred vrećama žita. Ovaj put nije rasparao nijednu vreću niti je jeo žito. Krv mu je s glave tekla na vreće i po tome se vidjelo da je ovdje proboravio veći dio noći. Gornji dio glave bio mu je masa usirene krvi. Jedno mu je oko bilo izbijeno a jedno uho razneseno.

Toga dana nismo radili i satima nismo razgovarali. Sjedili smo u dvorištu, pušili, s čuđenjem gledali u konja a sa stidom u svijet oko nas. Taj nam se svijet činio novim i nismo ga shvaćali. A cijelo to vrijeme konj je nepomično stajao, naizgled bez boli, kao strašna prikaza koja je ustala iz mrtvih. Način na koji je stajao ispunjavao nas je čudnim osjećajima. Dvorište i žito bili su njegovi unatoč svemu našem protivljenju. Činilo se da svoju pobjedu prima s vedrom, gotovo nezemaljskom nebrigom; po nekom je nama nepoznatom pravu svojatao ih je kao svoju baštinu.

Harold Dow je sjedio na pragu, oslonivši podbradak na šake. Odjednom sam osjetio da je situacija više komična negoli tragična; no Dow me nije gledao kad bih prošao pokraj njega, a ni Jack ni Curt. Curt se pretvarao da je vrlo zaposlen oko stroja u dvorištu a Jack je ležao na suncu, podmetnuvši ruke pod glavu. No najčudnije se ponašao Joe Burt i zbog toga smo se svi osjećali nelagodno. Cijelog se jutra skrivao iza vreća sa žitom i piljio u konja.

Pitam se da li bi se ono što se poslije dogodilo zaista dogodilo da Joe nije bio s nama. Ne znam. Znam samo da nas je nešto uporno i neobjašnjivo kopkalo. A kad sam naposljetku rekao: »Na posao, momci« svi su me odmah razumjeli. Ustali su i pošli za mnom kao da smo se unaprijed dogovorili. Prišli smo konju i pogledali ga. Nije mi jasno zašto smo htjeli spasiti konju život: ta bio je

bezvrijedan, beskućnik i na smetaju svakome. A mi koji smo prije predlagali da ga mučimo a jedan od nas mu je čak pucao u glavu, sada smo odlučili da ga spasimo. Možda je taj naš pokušaj, najprije da ubijemo životinju a zatim da joj vratimo zdravlje, bio na neki način simboličan: borba između nas i slijepih sila života koje nismo razumjeli. Smrt je bila i naš neprijatelj i protiv nje smo upotrijebili svu svoju lukavost i vještinu.

Tri dana i tri noći mučili smo se da spasimo taj konjski život. Nitko nije predložio da pozovemo veterinar: to je bila naša bitka, mala epopeja lukavosti i samopožrtvovanja i nismo željeli stručnu pomoć. Da je došao veterinar, stvar ne bi bila ista. Ne bi bilo onog strašnog dubljeg smisla koji nas je učinio šutljivim i pročistio naša srca. I tako smo se cijelim bićem upustili u tu bitku a sve ostalo je moralo čekati. Od hrpe praznih vreća načinili smo ležaj i natjerali konja da na njega legne; premazali smo balzomom ranu i previli je; po uvalama smo tražili najnježniju travu. Na smjenu smo bdjeli nad konjem kao da je ljudsko biće, kao da o njemu ovisi cijeli naš život. A u svemu što smo radili poticala nas je jedna zajednička nesavladiva želja. U ta tri dana među nama momcima razvilo se najdublje prijateljstvo.

One noći kad je bio moj red da čuvam konja nisam sklopio oka. Sjedio sam i buljio u bolesno oko razmišljajući što da učinim kako bi mu uklonio bol i doveo rani zdravu krv. Rano ujutro pozvao me Jack iz barake u kojoj su spavali radnici.

- Kako mu je?
- Mislim, bolje.
- Osjeća li bolove?
- Ne, miran je.

U zoru su svi izašli na dvorište. Pogledali su konja, potapšali ga po mršavim bedrima i proučavali bolesno oko. Jack je donio naram trave, iako konj četrdeset osam sati nije htio ništa jesti; Curt je zagrijao vjedro vode. Konj je toga jutra pio i bili smo sigurni da mu je bolje. Za doručkom nam se vratilo malo starog apetita.

No unatoč svim našim nastojanjima konj je četvrtog dana uginuo. Joe je plakao, a oči svih ostalih bile su, kao i moje, mutne. Tog jutra nismo mogli doručkovati. Sve nas je pritislala mučna tuga, jak osjećaj samoće stezao nam je grlo kao da je iz života nestalo sve ono dobro i lijepo. Potražili smo u šumi mjesto za grob. Curt je rekao: »Ovdje«, i na mjestu gdje smo pucali u konja,

iskopali smo grob. Nismo ga odvukli do groba onako kako je običaj, s lancem oko vrata. Položili smo ga na daske i na njima ga odvukli; a preko nagrđene glave stavili smo kutiju da ništa ne bi povrijedilo ranu; na truplo smo s pažnjom nabacili zemlju...

A zatim smo se vratili u dvorište i srušili ogradu.

DOSAD IZAŠLI ROMANI NOVE SERIJE »LASO«

198. Frank Gruber: VELIKA ZEMLJA
199. H. S. Sharon: NE VJERUJ NITKOVI!
200. Giles A. Lutz: PROGONJENI KAUBOJ
201. Louis L'Amour: TAJANSTVENI STRIJELAC
202. Barry Cord: TELEGRAFSKA LINIJA
203. Louis L'Amour: PUSTA ZEMLJA
204. Louis L'Amour: MATAGORDA
205. Kyle Hollingshead: DUG
206. Louis L'Amour: OBRAČUN U DOLINI
207. Clay Hunter: NEUKROTIVI
208. H. S. Sharon: GUTAČ VATRE
209. Louis L'Amour: KANJON OSAMLJENIH
210. Kyle Hollingshead: PLJACKA U FRANKLINU
211. H. S. Sharon: PRLJAVA DRUŽBA
212. G. F. Unger: SVI PROTIV NJEGA
213. Louis L'Amour: NA SJEVER DO ŽELJEZNICE
214. Thorne Douglas: Ranč »BRAVO«
215. H. S. Sharon: OPASAN POKLON
216. Louis L'Amour: MRACNOM STAZOM
217. H. S. Sharon: LOVAC NA VUKOVE
218. William Vance: ODMETNICI
219. Frank Glaser: SIN PAKLA
220. G. F. Unger: DVOJE IZ BRAZOSA
221. J. T. Edson: VELIKI LOV
222. G. F. Unger: TRKA ZA BLAGOM
223. William E. Vance: LOVAC
224. G. F. Unger: BIO SAM REVOLVERAS
225. Louis L'Amour: VELIKI PODVIG
226. J. T. Edson: MLADIĆ S RIJEKE HONDO
227. John Kilgore: KRENIMU DRUGIM PUTEM
228. G. F. Unger: ZAKON ČASTI
229. John Dryden: PRAVDA STIZE
230. G. F. Unger: U TEKSASU ČEKA SMRT
231. Louis L'Amour: INDIJANSKI PRIJEVOJ
232. G. F. Unger: OBMANUTI ŠERIF
233. J. T. Eddon: GRAD BEZ ZAKONA
234. G. F. Unger: MESAKING
235. Dorothy Heaton: SLIJEDIT ČU TE
236. G. F. Unger: NA ZAPAD
237. Louis L'Amour: KID RODELO
238. G. F. Unger: POVRATAK CINCAIDA
239. Louis L'Amour: LANDO
240. G. F. Unger: GALOP U NOĆI
241. Scott F. Scott: ZLATNI MUSTANG
242. J. T. Edson: CALAMITY JANE STIZE
243. John Climoor: ZLATNA GROZNICA
244. Louis L'Amour: NEISPRAVNI REVOLVER
245. J. T. Edson: GRAD KUKAVICA
246. F. G. Unger: POBUNA U PRERIJI
247. Jack Zavada: OKOVANI GRAD

U PRIPREMI:

248. G. F. Unger: KRVAVO ZLATO

frizirani
pearl harbor

čovjek zvan
neustrašivi

jahao sam
za KKK

NOVO

U FOKUSOVOJ
BIBLIOTECI

ALEKSA VOJINOVIĆ
atentati

serija
nula

fokusova biblioteka

Nova knjiga edicije Dosje:
crno, po popularnoj cijeni
i ostali noviteti.

fokusova biblioteka A. VOJINOVIĆ ATENTATI

Svim čitaocima vestern romana »Laso« uz 10 posto popusta!

NARUDŽBENICA

Zagreb, Lj. Gerovac 1. Revije »Fokus«

Ovim neopozivo naručujem pouzecom:

1. G. T. Rowe	
JAHAO SAM ZA KKK	30 din
2. A. Vojinović	
ATENTATI	30 din
3. W. Stevenson	
ČOVJEK ZVAN NEUSTRAŠIVI	120 din
4. F. Schuler	
FRIZIRANI PEARL HARBOR	120 din

Troškove poštarine snosi kupac

Fokusova biblioteka

Ime i prezime

Broj pošte — mjesto

Ulica

10 posto popusta na cijenu naručene knjige!